Q. F. F. Q. S.

DE

DECANIS

Von

Dechanten/

EXERCITATIO IURIDICA

QUAM

IN ALMA SALANA

PRAESIDE

RECTORE MAGNIFICO DESIGNATO,

VIRO MAGNIFICO, NOBILISSIMO, & EXCELLENTISSIMO,

DN. CHRISTIANO WILDVOGEL

ICTO FAMIGERATISSIMO, SERENISSIMORUM DUCUM SAXO-VINARIENSIUM CONSILIARIO AULICO, ANTECESSORE IN HAC ACADEMIA CELEBERRIMO CURIAE PROVINCIA FACULTATIS JURIDICAE ET SCABINATUS ADSESSORE GRAVISSIMO

DNO. PATRONO, HOSPITE, & PRAECEPTORE SUO MAXIME COLENDO,

publico eruditorum examini

in Auditorio ICtorum majori

proponit

Menſe Januar. An. CIↃ IↃC XCII.

AUCT. & RESP.

JOANNES ERNESTUS von der Lage/

VINAR.

JENAE, NUNC RECUSA, 1719.

(8

6

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VIC. EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

PROOEMIUM.

POſtea, quam mihi propoſitum erat, juſſu & conſilio eorum, quos pie venerari decet, oſtendere, quibus hucusque exercitationibus me dederim, nihil magis conveniens mihi videbatur eo-
m exſpectationi, quam rei cujusdam præclaræ
imen atque interpretatio. Cum vero in magna
um inluſtrium abundantia nihil pene occur-
et, quod non aliorum ante me induſtria ſatis
olverit, eam tandem ſeligere materiam vo-
, ad cujus tractationem & ſatis otii & animi
urum eſſe intelligebam Cogitanti namque mi-
& dubiis hinc inde ſententiis omnino fluctu-
i, quale demum argumentum, ne plane rerum
via excuſatus abirem, mihi proponerem, in-
it in manus ille titulus, qui in Codice Iuſtinia-
de DECANIS inſcribitur. Et quoniam
ipſum thema a nullo, quod ſciebam, tractatum
uc fuerat, non inepte facturum me putabam,

ſi illud

ſi illud pro viribus elaborarem, & tanquam ſpecimen ederem vitæ academicæ hucusque a me geſtæ: præſertim cum non ad civile ſolum, ſed ad univerſi juris partes ejus pertineret tractatio. Facta igitur prævia conſultatione, & adprobato a ſuperioribus propoſito meo, non ceſſavi amplius vires meas experiri, ſed ſtatim eo dirigere manus cœpi, quo deſiderio tum aliorum, tum etiam meo ſatisfieri poſſe quodam modo exiſtimabam. Non autem opus erit hujus materiæ commendationi diu immorari, cum, quid efficere posſit ejus cognitio, norint ii, quibus legum & juris noſtri ſatis perſpecta & cognita ratio eſt. Ceterum per devios anfractus me non erraſſe, ſed regia via cuncta, quæ huc pertinebant, perſecutum eſſe puto. Si quid vero minus adcurate ſcriptum inveneris, benevole lector, æquitas tua feret, ut tenui meo judicio ignoſcas; nam facile ſupplebit humanitas tua, quod hic abeſſe jubet ingenium imbecille meum.

CAP.

CAP. I.

DE
ORIGINE ET VARIIS GENERIBUS DECANORUM VETERUM.

Aph. I.

DE DECANIS dum inſcribimus hanc noſtram diſſertationem; neceſſarium omnino erit, ut initio ſtatim varia eorum genera variasque res, quibus hoc nomen impoſitum, huc adducamus. Nec enim perſonis tantum, ſed & rebus quibusdam inanimatis tributum fuiſſe hunc titulum, ex antiquis litterarum monumentis diſcimus. Inprimis notum eſt, quod olim Græci pariter ac Chaldæi magna quadam veneratione aſtra, & eorum inclinationes obſervarint, atque ex illorum motu futura ritu ſane ſuperſtitioſo ſibi fuerint vaticinati. Sicuti autem hæc prædictio certo peragi debebat modo: ita, ut major his dictis fides haberetur, vniuscujusque ſigni cœleſtis partes tricenas in tres Decurias ac tres DECANOS diſtribuere hujus artis peritis viſum fuit, ita ut prioribus decem partibus unus Decanus præſſet, qui primi Decani nomen conſequebatur, decem ſequentibus alter, qui ſecundus, & decem poſterioribus, qui tertius appellabatur, eſſent præpoſiti. Atque ex tali Planetæ in hoc vel illo Zodiaci cœleſtis ſigno, Decanatum obtinere dicebatur, & juxta eundem de utraque nati fortuna judicium ferebatur. Vid. David Origamis *Ephemerid. Part. III. cap. 4. pag. 423.* Henricus Ranzovius *Tr. d. genethliac. themat. judic. Part. II. cap. 2.* ubi ex Gaurico Planetarum dignitates, &

 inde

inde collecta fortitudinis teſtimonia aut numerus hiſce deſcribit verſibus:

Quinque ſuis domibus claros ſortitur honores:
Quatuor in ſolio quiſque Planeta ſuo:
Finibus inque ſuis binos ſibi jure triumphos:
Tres autem in propria triplicitate capit:
Vnam duntaxat fuerit ſi ſorte DECANUS
Quiſque ſuo, vates quod docuere boni.

Aph. II. Deinde ſingulis Decanis terna etiam numina attribuere, eaque λιτεργὸς, i. e. munifices appellare fuerunt ſoliti.

Aph. III. Neque vero hoc ſatis fuit, ſed novem hos munifices ſeu Liturgos Deos, quos in ſingulis ſignis conſtituebant, rurſus per infinitas alias numinum poteſtates dividebant. Quo facto in quavis ſigni parte Deus aliquis ſive DECANUS (nam Decani ipſi Dii dicebantur & Numina Decanorum, uti videmus eos paſſim apud Firmicum nominatos) in illo puncto collocatus temporis naſcentium curam habere & vitam fortunasque conſtituere credebatur. Deus igitur, hoc eſt, Decanus adpellatus eſt ὡρόσκοπος, quod nativitatis tempus inſpiceret, ſicut homo dicitur ὡρόσκοπος, qui horas inſpicit.

Aph. IV. Hinc igitur putantur Decani nomen ſuum accepiſſe, quod quiſque decem partibus ſignorum cœleſtium præeſſet: Nam ſicuti vetuſtiſſima hæc Decanorum eſt obſervatio, & cum ipſis γενεθλιαλογικῆς incunabulis apud Græcos & Chaldæos, quorum erga aſtra religio fuit pene incredibilis, uti diximus, enata: ita non dubitamus, quin iidem Græci & Chaldæi a numero denario hoc nomen derivantes, iis illud poſtea perſonis,

ſonis, quos ſignis ipſi præfecerant, adiudicarint. Quamvis enim non una omnium hac in parte ſit opinio, & quidam, inter quos primarius videtur eſſe Scaliger, latinam hui c vocabulo tribuant originem, & à militia Romana ſumſum eſſe contendant: nihil tamen obſtare videtur ceteris, quo minis hanc vocem ab aſtris ad caſtra deſcendiſſe credant: Ita ut Decanus ſit, *qui poteſtatem ſuam militarem in dena exercet capita*, uti liquet ex Vegetio *l. 2. de Re milit. c. 8.* ubi dicit: *Erant Decani decem militibus præpoſiti, qui nunc caput contubernii vocantur*, & Vincent. Beluacenſ. *l. 30. cap. 73.* Iſidor. *l. 3. Orig. c. 3.* Thvvrocz. *in Chron. Hungar. P. II. c. 2.* Hinc manipulus ille decem militum vocabatur *Decania* græce *δεκαρχία* Leoni *in Tacticis, c. 4. §. 36. Gloſſ. Lat. Gr. in verbo Decuria δεκανία.*

Aph. V. Sicuti autem Romanorum militia alia fuit togata, alia ſagata: ſic etiam diverſis officiis diverſi adiungebantur Decani, ita ut alius fuerit Decanus, qui in bello militibus præerat: alius qui in ſacro militabat Palatio. Nam quod inter Palatinos relati fuerint hi, quos proxime jam nominavimus, Decani, extra dubium omnino poſitum eſt: Hic quippe titulus Codicis, quem noſtræ diſſertationis fundamentum & occaſionem eſſe diximus, & de *Decanis* inſcribitur, in cenſu Palatinorum, & inter titulum de Caſtrenſianis & Menſoribus medio collocatus eſt loco. Idque clarius patet *ex l. 2. C. d. t. de Dec.* ubi Imperator eos vocat; *Noſtræ pietatis famulationibus adhærentes Decanos*, & paulo poſt *Imperatoriæ manſuetudinis obſequia* eisdem tribuit: ut taceam, quod *l. ult. C. de diverſis officiis* cum invitatoribus, admiſſionalibus, memorialibus, pædagogis, cellariis, menſori-

ſori-

ſoribus, lampadariis, & curſoribus nominentur quoque *Decani, & partis Auguſti* eſſe dicantur, quod idem, ac ſi Auguſto ſ. Principi miniſtrantes vocarentur, eſſe putat Iac. Gothofredus *ad l. 1. C. Th. de Decan.* Ex quibus adparet, eos miniſterianis & cum his Palatinis adnumeratos olim fuiſſe.

Aph. VI. Vnde vero hi Decani nomen ſuum acceperint, non ſatis conſtat. Quod enim a denario numero, ut ceteri, qui decaniis ſuis præfecti erant, ita appellari fuerint, non videtur veriſimile; quoniam eorum tum functio, tum magna turba aliud nobis perſuadent. Illud quippe, quo fungebantur, officium ſimile erat eorum, quos ῥαβδούχους, *lictores* appellabant, Cedrenus *p. 170.* Ita corripiendis reis, velis item, ſeu cortinis regiis in locis fiſco vindicatis, ſuſpendendis operam navaſſe, docet Gothofred. *ad dict. loc. C. Th.* id quod clariſſime demonſtrat Ambroſ. *l. 5. Ep. 33.* dum ſcribit: *Nunciatum eſt mihi comperto, quod ad Portianam Baſilicam de Palatio Decanos miſiſſent, ut vela ſuſpenderent.* it. Baſilius Diaconus *in libello ad Theodoſium & Valentinianum*: Παραχρῆμα ἐκέλευσε συλληφθῆναι ἡμᾶς παρὰ τοῦ ὄχλου δεκανῶν. i. e. *illico juſſit eos corripi a turba Decanorum.* Quod credere nos haud permittit, nomen eorum a decem miniſterianis, quos ſub poteſtate ſua continuiſſe, docet Brunnem. *ad dict. tit. C. de Decan.* originem traxiſſe. Incertum quippe adhuc eſt, quod aſſerit hic Brunnem. Nam ſi eo dicerentur Decani, quod decem miniſterianis præfuerint, ingentem neceſſe eſt fuiſſe minſterianorum multitudinem, qui ſub Decanis militaverint. Ipſi enim Decani quantum conſtituerint turbam, patet ex prædictis. Iam vero non adparet, qui fuerint illi miniſte-

niſte-

Digitized by Google

niſteriani, qui Decanos ſuperiores ſuos agnoverint. Nam qui illis in *lege ult. C. de diverſ. offic.* junguntur, pares conditione iis habiti fuerunt. Fingamus autem fuiſſe tot miniſterianos, qui a Decanis rei debuiſſent, quid quæſo opus fuiſſet, ut ipſi Decani reos corriperent, cum miniſterianis ſuis id committere potuiſſent? Quare vix locum obtinebit derivatio Brunnemanni, niſi dicere voluerimus, Decanos Primiceriatus officium gerentibus ſubiectos fuiſſe illos miniſterianos, a quorum numero Decanorum nomen ortum ſit. Sed quis quæſo hanc derivationem admiſerit? Licet enim quatuor Primicerii, qui biennii ſpatio hoc officio fungebantur, facilius inde potuerint Decani appellari, eo, quod ceteris Decanis fuerint præpoſiti: non tamen elucet, quo pacto reliqui, qui Primicerii non erant, hoc nomen fuerint ſortiti.

Aph. VII. Sunt, qui alio modo vocabuli hujus originem indagare conantur, inter quos eſt Gothofredus *ad c. l. C. Th.* illud deſcendiſſe putans à græco vocabulo δεκανᾶσθαι pro ἀσπάζεσθαι δεξιοῦσθαι urſurpato ab Heſychio, quod idem eſt ac *excipere*, *adprehendere.* Sed inter ſe ipſi non conveniunt. Propius accedere videtur Carol. du Fresne *in Gloſſar. ad ſcriptor. med. & infim. lat. h. v.* qui de Decanis diſſerens: *Ita*, ſcribit, *porro dicti videntur, quod ex Decanis militaris cuſtodiæ ad id muneris proveherentur.* Quoniam vero nec ipſe ſatis certus eſt, neque mens hic Romanorum neque ratio appellandi ſatis adprehendi poteſt, aliorum deciſioni hanc quæſtionem merito relinquimus.

Aph. IIX. Sequitur nunc aliud genus Decanorum veterum, quorum inprimis mentio fit *in Nov. XLIII.*

& *LIX.* Poſtquam enim decretum nobis eſt, cunctos, quos ab antiquitate tuto poſſumus accipere, Decanos ob oculos nobis ponere; neceſſarium eſſe duximus nec hos præterire, quibus olim cura humandorum corporum erat demandata. Ex quo namque tempore ſuperſtitioſi ethnicorum mores ab Imperatoribus in oriente abrogati, & chriſtiana undique religio eſſet exculta; horrenda cadaverum cremandorum conſuetudo chriſtianis interdicta; & in ejus locum honeſta humanorum corporum ſepultura fuit introducta. Quoniam vero Reip. intererat, certos conſtitui viros, qui defunctorum exſequias ordinarent, pientiſſimus ſtatim urbis ampliſſimæ Conſtantinopolitanæ conditor Conſtantinus & poſt eum Anaſtaſius, certum genus hominum, quos *lecticarios ſ. Decanos* vocitabant, eo, quod in decades eſſent diviſi, elegerunt, eosque curatores eſſe cadaverum ſepeliendorum juſſerunt. Sicuti autem cuncta juſte ac religioſe peragi, & neminem funerum ſumtibus prægravari voluerunt: ita factum eſt, ut ſumtibus eccleſiæ defunctorum exſequiæ perficerentur. Quem in finem prædicti hi Imperatores centum & mille ergaſteria, ſeu officinas ab omni vectigali liberas & quidem Conſtantinus DCCCCL. Anaſtaſius vero CL. in loco urbis commodiſſimo conceſſerunt Eccleſiæ Sapientiæ, ut ex earum reditibus ſtipendia caperent Decani funerum elatorum. Vid. *d. Nov. XLIII. & LIX. princ.* it. Pancirol. *de Not. dignit. utr. Imp. C. XXIIX.* Et quoniam ita ad Eccleſiam devolvebatur exſequiarum cura, collegio etiam clericorum adnumerabantur Decani ſeu lecticarii. *l. 1. C. Th. de luſtral. Collat.* Vid. tamen Gothofr. *ad h. l.* ubi dubiis ſententiis de clericatu eorum diſputat. Interim Gebhard. *de Iurisd. Eccleſ. §. 22.* clericis eosdem adiectos fuiſſe atteſtatur.

ſtatur. Poſtquam enim Conſtantinopoli templum, quod pulcritudine ac venuſtate omnium oculos in ſemet convertebat, in honorem Chriſti exſtruxerunt pii Imperatores, quod, ut Gregorius ait, *μεγίςυ τῦ νεῶ τῦ Θεῦ σοφία* appellabatur, Cathedram in eo docendi, quem *θρόνον πατριαρχικὸν* quidam e Scriptoribus vocarunt, opere præclaro poſuerunt, cui Patriarcha certo Clericorum numero, qui liturgiam exercebant, ſtipatus ſummo ſplendore inſidebat. Cœtus autem ille Clericorum conſtabat ex ſexaginta Presbyteris, centum Diaconis, quadraginta Diaconiſſis, nonaginta Subdiaconis, centum & decem Lectoribus & viginti quinque Cantoribus, in univerſum conſtituentes numerum CCCCXXV. corporum, quibus porro centum Oſtiarii jungebantur. Et hi ſunt quibus cum Parabolanis Decanos adiectos fuiſſe putat Gebhard. *c. l.* quorum illi ab Epiſcopo ordinabantur, ut ſicuti Decani demortuorum, ita hi curam ægrotantium haberent *l. 18. C. de Epiſc. & Cleric.* Licet vero horum Decanorum numerus initio haud definitus, ſed magna eorum eſſet multitudo, poſtea tamen ad certam menſuram fuit redactus: nec enim plusquam mille & centum admitti, nec plures definiri officinas, voluit Imperator *Nov. cit. XLIII. pr.*

Aph. IX. Quoniam autem funerum elationes non defunctorum, ſed, uti jam memoravimus, eccleſiæ ſumtibus fieri ſolebant, & vero ritus negligi nõ debebant illis adhibendi, adiuncti fuere Decanis prædictis monachæ quædam ſeu ſanctimoniales, quas *Aſcetrias & Canonicas* appellabant, quæ in funerum exequiis ſuas quoque exercebant functiones pſallendo & cantando, ad modum Præficarum, prout annotat Gothofred. *ad cap. II. Nov. LIX. n. 15.* Ut vero eo melius conſtet, quid hac in parte decuerit Decanos, non abs re erit, modum, quo exſe-

quiæ defunctorum tunc temporis fuerunt peractæ, brevibus hic ſubiicere.

Aph. X. Sciamus igitur ſepulturas demortuorum in urbe Conſtantinopolitana magnificas & mediocres potuiſſe inſtitui. Mediocres qui fieri volebant, ſumtibus eccleſiæ cuncta perficiebant, Aſceteriis & Canonicis gratis ante lectum præcedentibus. Qui vero ad munificentiam reſpiciebant & lectum ex duobus majoribus, Studii & Stephani, in venerabili vaſorum cuſtodiario poſitis, aut deauratum in ſanctiſſima majori eccleſia conſtitutum poſcebant, pro labore Decanis, aut reverendiſſimis Aſcetriis vel Canonicis & Acolythis certam dare pecuniæ ſummam debebant, ut clarius apparet *ex Nov. LIX. c. 6.* Cum ergo efferrentur, Aſcetriæ pſallere ſolebant quaſi Præficæ olim: Acolythi vero, qui & aſſeclæ dicti, prælucentes funalia deferebant, Decanis feretrum ſive lectum, quod Germanis hodie eine Todtenbaare audit, cui impoſitum erat cadaver, ordine portantibus. Vid. D. Joh. Andr. Quenſtedt. *d. Sepultur. veter. cap. IV.*

Aph. XI. Ex hoc igitur evenit, ut hi Decani *lecticarii & veſpillones* dicti fuerint, notante ex Cuiacii *lib. de diverſ. tempor. c. 3.* Gothofr. ad hanc *Nov. LIX.* Vocabantur etiam *Collegiati*, uti videre licet *in l. unic. C. de collegiatis & Chartoprat.* quoniam ex variis collegiis conflati unum in civitate corpus conficiebant. Carol. du Freſne *in Gloſſar. c. l.* it. *Copiatæ*, dicti ex ſententia Panicrol. *c. l.* ἀπὸ τοῦ κόπου, καὶ κοπιᾶσθαι: ut nihil *aliud* ſint, quam *operatores ſeu laboratores.* Et hæc derivatio confirmari videtur per *Nov. LIX. c. 2.* ubi juxta vulgatam Haloandri verſionem expreſſe Decani ſeu Copiatæ dicuntur laborantes, his verbis: *ut tamen non minus ſint Decani ſeu laboratores.* Alii, qui rem acu tangere videntur, hanc Copiatarum denominationem malunt deſumtā eſſe ἀπὸ τῆς

κοπίας

κοίτας ſeu *κοπάζειν* quod ſignificat *quietem* & *quieſcere*. Inprimis vero hæc origo præ ceteris, utpote Chriſtianæ formulæ vicinior, eo, quod mortui quieſcere dicantur, placet Goth. *ad c. l. 1. C. Th. de Luſtral. Collatione.* Verum licet magni æſtimemus viri hujus incomparabilis in judicando vim ac ſolertiam: cum tamen neque in ejus verba juraverimus, nec aliis hac in parte nos adſociari vetitum ſit, non facile adducimur, ut idem cum eo ſentiamus. Nam licet mortui ſæpe in Scripturis ſacris quiſcere dicantur: non tamen inde ſequitur Copiatis hoc nomen a quiete tribui; Quin potius ad ipſorum munus & officium reſpiciendum eſſe ducimus, quod non in quiete aut otio, ſed adſiduo labore conſiſtebat. Quis enim quæſo hoc nomen eorum officio non judicaret plane inconveniens? quippe, qui ab imperatore dicuntur laborantes *c. l.* nomen aliud & quidem tale, quod eorum laboribus e diametro, ut dicunt, opponitur, haud ſortiuntur. Quare prior ſententia videtur magis apta & juri noſtro conſentanea. Ceterum ad horum Copiatarum ſeu Decanorum exemplar certis in locis hodienum inſtitutas novimus *Sodalitates Mortis*, quibus mortuos ſepeliendi cura incumbit præcipua. vid. Baron. *Annal. Tom III. ad Ann. Chr.* CCCXXXVII.

Aph. XII. Interim, probe notandum erit, hos Decanus non tantum officiis, ſed etiam foro differre ab illis, quos Miniſterianos Auguſti ſupra nominavimus. Hi enim erant Palatini, & ad alia pertrahi judicia pro deſiderio pulſantium non debebant, ſed magiſtri tantum officiorum examen obſervare eos oportebat. *l. 2. C. de Decan.* illi vero Clericorum forum ſequentes Epiſcopi regebantur moderamine. Et licet eos Gothofr. *ad l. 1. C. Th. d. Dec* inter corporatos urbis referre videatur, firmam tamen vel inde ſententiam noſtram puto, quod Clericorum

 Privi-

Digitized by Google

Privilegiis donati ab Imperatoribus, & a luſtrali collatione inmunes habiti fuerint *c. l. 1. Th. de Luſt. Coll.* Ceterum quia ob antiquitatem rudera eorum vix penitius introſpicere potuimus maluimus his qui jam dicta ſunt contenti eſſe, quam diutius ſcrutando in incerto circumvagare,

Aph. XIII. Erant præterea etiam quondam *Decani*, ſeu Minores Iudices, qui per Decanias jus dicebant, vit patet ex Strabone *lib. de Reb. Eccl. c. ult.* & Hincmar. *epiſt. 4.* apud Carol. du Freſne. *Gloſſar. lat. ling. verb. Decani.* nec non *Decani operis vel operariorum* in Monaſteriis, operis ſc. monaſticis præfecti. Carol. du Freſne *d. l.* Sic & Procuratores villarum itidem *Decanos* dictos fuiſſe, idem memorat *cit. loc.* Sed ſufficiant hæc de veterum Decanis dixiſſe; ordo nunc jubet, ut etiam oſtendamus, quomodo ad noſtra tempora hoc nomen devolutum ſit, & quibus hoc ævo muneribus præpoſiti ſint Decani, Progredimur igitur ad.

Cap. II.

DE DECANIS NOSTRI AEVI ET QUIDEM COLLEGIORUM.

Aph. I.

VIſis nunc veterum Decanorum generibus, ad noſtra quoque veniamus tempora. Translatum quippe hoc fuit vocabulum ex militia veterum ſagata ad togatam, & ad Collegia virorum illuſtrium deductum, ita, ut juxta hodiernos mores illum deſignet, qui in aliquo Collegio primus eſt & præ ceteris honorabilior, *cap. VII. de conceſſ. prebend. cap. XIIX. de elect. ubi Gloſſ. & Panorm.* quamvis a perfectione potius & præſtantia denarii numeri Decani appellatio.

pellationem derivare malit Auguſt. Barboſ. *Tr. de Canonit. cap. VI. n. 1.* Inter collegia iſta hinc inde in Romano Imperio collucentia eminet præ reliquis ſplendidiſſimum & maxime auguſtum Collegium Electorale, cujus propterea Decanus non immerito primas ſibi partes vindicat. Quia autem huic Decanatus officio ſumma totius collegii dignitas tradita fuit, non alii certe hoc munus, quam primario tribui decuit Electori, qui eſt ſedis Moguntiacæ Primas & Archi Epiſcopus.

Aph. II. Et quod hic ceteros omnes antecedat, extra dubium eſt. Poſtquam enim Pipinus & Carolus Franciæ Reges cum conſenſu Papæ Rom. Zachariæ urbem Moguntinam metropolin totius Germaniæ fecerunt, & illius Epiſcopum Archiepiſcopali dignitate decorarunt Beſold. *diſſ. de Monarch. Rom.* isque poſtea Papæ ſecundus habitus fuit, ſecundum Marian. Scotan. *l. 3. at. 6.* hodienum illum cunctis imperii Principibus præferri, omnesque alios Principes Electores dignitate anteire videmus. Quod ipſum clarius demonſtrat diploma Imperatoris Maximiliani I. *de Anno c I ɔ CCCCXCIIX.* in quo expreſſe vocatur der Oberſte Chur-Fürſt.

Aph. III. Hinc quoque conceſſa illi fuit facultas negotia collegii expediendi, & dictus eſt totius collegii Electoralis *DECANUS*, uti videmus ex Epiſtola Principum Electorum ad Papam Benedictum XII. quem Freherus inſeruit *Tom. I. Script. German. inter. Annal.* Henrici de Rebdorff. *p. 427.* in cujus principio Henricus Archi Epiſcopus Moguntinus ſe ipſum vocat Electorum Principum Decanum. Teſtantur præterea hac de re Onuphrius Panuinius *de comit. Imp. c. VII. p. 117. & 10.* Paul. Windeck. *de Elect. Imp. c. XXII.* it. Bernhard. a Mallinckrot,

ckrot, Decanus Monaſterienſis, *de Archi-Cancellariis S. Roman. Imp. c. IV. p. 197.* Vnde non convocatio tantum Electorum ad eum pertinet, Otho Friſ. *l. 1. de geſtis Frid. c. XVI.* & Gunther. *in Ligur. A. B. c. I. §. 19. & c. IV. §. 2.* ſed & in electione Cæſaris ipſa primæ ſunt ejusdem partes, cum comparentibus formam juramenti dare, *Aur. Bull. cap. II. pr.* & cöelectorum vota perquirere, *A. B. d. cap. IV. §. 3.* atque ipſe demum ultimo votum ſuum promere poſſit. Vid. Herman. ab Hermes *Faſc. Iur. publ. cap. XV. n. 4.* Iuſt. Sinolt. cogn. Schütz *colleg. public. de Stat. Rei Rom. Diſp. II. th. 10. lit. b.* Paurmeiſtr. *de Jurisd. lib. II. c. 2. n. 45.* Limnæus *de Iur. Publ. lib. III. cap. 4. n. 3.* Forma quidem hujus convocationis certa ab initio nulla erat, ſed Electoris arbitrio relinquebatur, ut conſtat aus dem Ausſchreiben zur Wahl eines Römiſchen Käyſers de anno 1291. ubi Gerhardus Archi-Episcopus Moguntinus inter alia hæc verba ad regem Bohemiæ Wenceslaum adhibuit: Alſo wollen wir euch zur Wahl eines künfftigen Römiſchen Käyſers den Tag nach dem Feſte der H. Apoſteln Philippi und Jacobi zum erſten / andern und drittenmahl zu Franckfurth / wie denn ſolches unſerm Churfürſtlichen und als eines Ertz-Cantzlars Amte gebühret / mit dieſem unſern Schreiben ernennet und erkläret haben. Poſtea tamen alia conſtitutio facta, & ob rationem, quam vid. apud Petrum Oſtermannum *in Epit. Aur. Bul. Method. & Exeget. cap. XIIX.* & Arumæum *ad A. B. diſc. VI. n. 22.* a Carolo IV. Imperat. *in A. B. c. XIIX.* certum præſcriptum fuit litterarum exemplar, quibus Electores evocari debeant: iisque Moguntinum uſum fuiſſe præter alia probat tenor citationis ad Ludovicum Bohemiæ Regem poſt mortem

Maximil.

Digitized by Google

Maximil. I. anno cIↄ Iↄ XIX. emiſſæ apud Goldaſt. in den politiſchen Reichshandel. *P. I. Protoc. 5. n. 2.*

Aph. IV. Ex his tamen non colligendum eſt, ac ſi ob hanc convocationem ad electionem jus aliquod in reliquos Electores competeret Mogundino Electori, cum præter directorium, poteſtatem nullam posſideat, ſed ratione ſuperioritatis par jus cum illis habeat: aliud enim eſt rogare, aliud ad conventus cogere, ut bene notat Heinr. Gunther. Thulemar. *in Octoviratu cap. XXIV. §. 13.* Quo loco & illud notandum, quod ſi Elector legitime citatus neque copiam ſui faciat, neque legatorum idonee inſtructorum præſentia actum hunc electionis condecorare ſtudeat, iſta vice privetur voce electionis, expreſse ſic diſponente Imperatore in A. B. *Tit. I.* §. und welcher Churfürſt.

Aph. V. De convocatione Electorum dum agimꝰ, hoc quoq; monendum arbitramur: aliam eſſe convocationẽ, quæ a Moguntino Electore peragitur, & ad ſingulos dirigitur Coëlectores, ut ad Electonem Imperatoris vel Regis Romani in locum deſtinatum conveniant; aliam vero, quæ fit a Saxoniæ Electore, quando jam omnes in loco iſto ſunt congregati. Illa Jure Decanatꝰ pertinet ad Moguntinenſem ArchiPræſulem, nec prærequirit Electoris cujusdam cenſensũ: Hæc vero Saxoniæ Electori, vigore Archi-Mareſchallatus, quod gerit, officii, competit, & proprie dicitur die Anſage / atque neceſſe habet Moguntinus, ut, ſi Principes convocari velit id prius Electori Sax. tanquam ArchiMareſchallo denunciet, & per eundem convocationem fieri curet. Vid. Carpz. *de Leg. Reg. cap. XI. ſect. 6. n. 3. ſeqq.* Quæ convocatio a Sax. Electore per ejusdẽ hereditarium Mareſchallum non in Electionis ſolum actu, ſed & in Comitiis Imperii univerſalibus expediri

ſolet,

Digitized by Google

ſolet, prout praxis demonſtrat, & adducit Carpzov. *cit. loc. n. 1. & ſeqq.*

Aph. VI. Sed hic dubia quædam occurrit quæſtio: Quid ſtatuendum, ſi tempore electionis inſtituendæ Decanus Collegii Electoralis in vivis eſſe deſierit, & ſedes ArchiEpiſcopalis vacans ſit, an tunc jus convocandi Capitulo competat? Ita quidem videri poſſet, cum in eccleſia vacante Capitulum vel collegium Canonicorum defunctum Prælatum Principem repræſentet, & parem cum eo habeat auctoritatem, *Gail. l. Obſ. 30. n. 10. 11.* Mindanus. *de Proceſſ. Lib. I. cap. 19. n. 12.* omniaque ea poſſit, quæ Epiſcopus *cap. un. de Mai. & Obed. in 6. c. cum omnes. 6. X. de conſt. fac. c. un. in pr. ne ſed. vac. in 6. c. ſi Epiſcop. de neglig. Prælat.* Hinc ita argumentari licet: Si Capitulum ea omnia, quæ ipſe Epiſcopus poterat, efficere valet, ſequitur, quod Epiſcopo mortuo convocandi jus Capitulo competat, nec ipſi adimi poſſit. Prius eſt verum, E. & poſterius. Verum rectiſſime negatur conſequentia. Quæ enim de repræſentatione Epiſcopi iam attulimus, ultra res eccleſiaſticas extendi non poſſe, quis non videt? Iam autem nemo facile concedet, quod convocatio Electorum ad eligendum Regem vel Imperatorem Romanum pertineat ad eccleſiam aut Epiſcopum qua talem: nam ſicuti imperium Rom. qua tale nihil commune habet cum eccleſia: ita etiam actus ad illud qua tale pertinentes non poſſunt peragi vel ab eccleſia vel etiam à Capitulo eorumq; membris qua talibus. Elector quippe Moguntin9 convocandi jus habet nõ ab ArchiEpiſcopatu, & quatenus præeſt Capitulo; ſed quaten9 eſt Princeps & Elector Imp. Minſ. *C. V. Obſ. 58.* & quaten9 conjunctam cum hacce potentia habet dignitatẽ ArchiCancellarii

cellarii per Germaniam, & Decani Electoralis collegii, cujus intuitu & Archivum Imperii publicum ſeu cathophylaciũ, quo publica Imperii documenta actaque continentur, & matriculam Imperii adſervat. Reinking *de R. S. & E. L. cl. 3. c. 3. n. 8. p. 205.* Merito igitur ut caput ſanctioris iſtius concilii Electoralis, Coëlectores convocat, quippe cui omnes magiſtratus honorum ſuorum faſces ſubmittere non dedignantur, prout loquitur Budæus *de officio Cancellarii agens ad tit. de offic. Praef. Praet. ref. Carpz. Diſput. Feud. I. qu. ad A. B. 3. n. 11.* Dn. Bechman. *P. I. Exerc. exot. Jur. Pub. Ex. III. §. 5.* Hinc bene cum eo deducit ante cit. Thulemar *c. XXIV. §. 14.* quod non poſſint convocari Electores a Capitulo, eo, quod Aur. B. ſolos Electores ad comitia illa in quibus Rex Romanus eligitur, admittat, & vero Capitulum non ſit Princeps Elector; imo vere loquendo Archi Epiſcopus vel Epiſcopus tanquam ſummam dignitatem habens non ſit de Capitulo, ſed ſoli Canonici id conſtituant *cap. cum in cunctis 7. in fine X. de elect. & el. pot.* Et licet poſt coronationem Capitularis aliquis Moguntinus ac ordinarie Præpoſitus (der Dom Probſt) Regem Rom. publice denunciet, & alta voce proclamet: VIVAT REX! & ad idem votum dicendum populum inſtiget; quisque tamen videt, hoc Electoribus nihil derogare, cum tantum ſit ritus poſt electionem celebrandus, & ſignum humillimæ devotionis. Add. Stephan. *de Jurisd. libr. II. p. 1. c. 5. n. 58.* Sinold. cogn. Schütz. *Diſp. Jur. publ. II. th. 10. lit. b. & th. 11. lit. a.* Wurmſer. *Exerc. II. qu. 5.* Carpz. *Diſp. Feud. I. qu. 3. n. 12.* Hermes. *Faſc. Jur. publ. cap. VI. n. 23.* Limn. *de Jur. publ. lib. III. cap. 3. n. 54.* Quare recte in A. B. *cit. loc.* §. Wenn es auch dazu kommen ſolte &c. ſancitum eſt, ſi in convocando Electores ad Cæſaris electionem negligens

 fuerit

fuerit Moguntinus, quod Capitulum eoſdem non convocare, ſed illi motu proprio Francofurti convenire debeāt. Quamvis autem hoc deciſum ad caſū præſentem, ſi mortuus ſc. ſit Archi Epiſcopus, directe non pertineat; quia tamen hinc optime licet argumentari, non inutiliter adductum puto.

Aph. VII. Hic præcognitis facile colligere licebit, quid ſentiendum ſit de Legatis Capitulorum Archi Epiſcopalium ad electionem mittendis, in caſu, quo mortuus eſt Elector, & an hi ejus loco electioni adeſſe queant? Goldaſt, quidē admittendos eos ſtatuit *L. III. de Regn. Bohem. c. 6. n. 26.* idq; probare intendit ex præjudicio, quo Capitulum Colonienſe anno cIↄ Iↄ LXII. vacante ſede Archi Epiſcopali ad electionem Maximiliani II. citatum fuit, admiſſique Legati nomine Capituli tam diu in conſeſſum Electorum, donec novus electus Archi Epiſcopus procuratorium Legati ſuo nomine renovaverit & confirmaverit. Sed hoc falſum eſſe ex *Carpz. Diſp. Feud. II. qv. ad A. B. 5. n. 9.* oſtendit Thulem. *cit. cap.* XXIV. *§. 20.* cum Electores noluerint tunc temporis ad electionem progredi, priusquam in locum Io. Gebhardi Colonienſis, ipſo conventus tempore mortem cum vita commutantis, alius ſubrogaretur Archi Epiſcopus & Elector a Capitulo Colonienſi. Nec etiam ratione deſtituitur iſta ſententia: ſi enim ſede vacante capitulum beneficia de novo conferre & (quod patet *ex c. quanto V. c. ea noſcitur VI. X. de bis quæ fiunt a Prælat. ſine conſenſu c. 2. ne ſed. vac.*) quæ ſpecialiter Epiſcopis & Prælatis competunt, expedire nequit; multo minus dignitatem Cæſaream, qua nullam orbis agnoſcit auguſtiorem, poterit per votum conferre. Wurmſer. *Ex. II. Iur. Pub. qu. 4.* Arum. *de comit. c. 4. n. 103.* quia vero hic caſus ad Electorem Moguntinum primario

directus

directus non eſt, utpote de cujus Decanatu hic nobis ſermo eſt, non diutius deciſioni ejus immorabimur: ſufficit, quod officio hoc Decani Capitulum neque per ſe, neque per legatos recte poſſit fungi.

Aph. IIX. Illud adhuc addimus, Moguntinum Archi Epiſcopum, ſi capitulariter quidem electus, nondũ tamen infulatus aut conſecratus ſit, officium Decanatus quod in convocatione Electorum conſiſtit, licite exercere poſſe: quoniam ſc. Ius illud & dignitas Decanatus ipſi tanquam Imperii Principi competit, quem tamen Papa ſua conſecratione facere non poteſt. Vid. Herm. Herm. *Faſc. Iur. publ. d. cap. VI. n. 23.* cum Buxdorff. *ad Aur. Bull. concl. 18.* Dan. Ott. *de Iure publ. c. X.* Aliud dicendum putat Hermes, *d. l. n. 25.* ſi Archi-Epiſcopus iſte electus nondum Inveſtituram a Cæſare impetraverit, cum hoc in negotio ut princeps conſideretur, qualis demum fit per inveſtituram cæſaream II. *Feud. quis dicatur Dux.* nec privati Capitulares ex Nobile vel Comite Principem conficere poſſint. Accedit, quod Electores juxta *A. B.* jurare debeant per fidem, qua imperio adſtricti ſunt, *A. Bul. cap. II.* neceſſe igitur eſt, ut antea Imperio ſe obligaverint, quod fieri ſolet per inveſtituram. Ceterum, an, ſi Decanus unius aut alterius convocationem omittat, electio valeat, (quod adfirmatur, quia quilibet pro fidei ſuæ virtute etiam non vocatus ceteris ſe adſociare debet. *A. B. c. I.*) an potius vocati non vocatos, ut & ipſi compareant & accedant interpellare debeant? (quod conſultius eſt) aliaque huc pertinentia latius tractat cit. d. D. Bechman. *d. l. §. ſeqq.* quo lectorem, quia inſtituti noſtri ratio hæc a nobis expediri non permittit, brevitatis cauſſa remittimus.

Digitized by Google

Aph. IX. Poſt eminentiſſimi hujus Collegii Decanatum jam nobis ſeſe offerunt Decani Facultatū, quos in Academiis hodienum habemus. Sicuti enim Decanatus eſt ſocietas decem virorum, ut deſcribitur ab Hug. & Accurſ. *in rubr. C. de Decurion.* ita etiam priſco ævo in ſingulis Facultatibus deni habebantur viri, qui ſingulas diei horas antemeridianas & poſtmeridianas in explicandis Facultatis ſuæ dogmatis conſumerent, & illis decimꝰ præficiebatur, quē DECANUM vocitabāt, quod ſuæ Decaniæ præſes & moderator eſſet Franc. Iun. *de Acad. c. IV. p. 137.* Licet vero hodie neceſſitate quadam exigente in Facultatibus Profeſſorum numerus denarius exſpiraverit, nihilominus tamen caput Facultatis ſingula expediens negotia, requirebatur: unde nomen & officium Decanorum ad hæc usque tempora retentum fuit; ſed ita, ut non penes unum tantum permaneret hæc dignitas, verum poſt duodecim aut etiam ſex menſium curricula prioribus ſuccederent ſubſequentes. Diverſum quoad hunc articulum obtinet in Academia Lipſienſi, in qua peculiariter receptum eſt, ut Ordinarius in Facultate Iuridica perpetuum ſuſtineat Decanatum, ſicut & in Facultate Medica hoc officium perpetuo eſt penes unam eandemque perſonam. In ceteris vero duabus Facultatibus, Theologica ſcilicet & Philoſophica, ſingula membra communem cum ceteris hanc dignitatem habent, & elapſo ſemeſtri tempore alter alteri ſecundum ordinem ſuccedit. Carpz. *in Iurispr. Conſ. Lib. 2. T. 25. def. 401. n. 9. & 10.* Notatu quoque dignum videtur, quod in hac Academia Salana huc usque factum eſſe novimus: ſcilicet in ampliſsima Facultate Theologica obtinet, ut, ſi quando contingat, Profeſſorum quendam hujus ordinis Rectorale ſubire munus,

conjun-

conjunctum ſimul cum hoc officio Decanatum gerat: quod tamen magis ex accidenti fieri quam ſtudio ita ordinatum eſſe credimus.

Aph. X. Præterea officium horum Decanorum in quo conſiſtat, deſcribit Matth. Stephan. *de jurisdictione Lib. III. p. 2. c. 4. n. 7. ſeqq.* Cujus proinde verba rem totam conficientia hic adducere juvabit: ita enim: *Quælibet collegia ſeu Facultates habent certum caput, ſive ſuperiorem aliquem, puta Decanum, quem ex eorum ordine debito modo & ſtato tempore, pro obſervantia & conſuetudine cujusque loci eligunt, in quem omnem poteſtatem & jurisdictionem collegialem transferunt, qui & idcirco neceſſitate ita efflagitante, collegas in ſuo collegio, pro commodo illius collegii jus habet convocandi, & a quo collegæ vocati comparere coguntur, niſi abſentiæ juſtas rationes prætendere poſſint. Cumque ut plurimum a Teologis, ICtis, Medicis & Philoſophis conſilia petantur, Decano id incumbit, ut ille auditis prius aliorum ſuffragiis, ſententiam in mundum redactam obſignet & confirmet. Denique ſi qui ſunt, qui ad dignitates Doctorales promoveri volunt, hi prius nomina ſua Decano dare tenentur, quos ille poſtmodum toti collegio ad examen ſiſtit, & ſi in eo bene ſteterint, publico teſtimonio virtutis & doctrinæ in publico actu exornat & adficit.* Cui & ſubſcribit Io. Limnæus *de Iur. Publ. L. IIX. c. 4. n. 44.* Add. Herman. Hermes. *Faſcic. Iur. Publ. cap. XXXIII. n. 141.* Clarius hæc apparebunt ex ipſis cujusvis Academiæ ſtatutis: nos in præſenti, quid in hac noſtra illuſtri Academia circa hanc rem ordinatum ſit, referre haud inutile futurum arbitramur. Ita enim, quantum quidem ad Theologicam attinet Facultatem, in ſtatutis ejus legitur:

DUO-

DUODECIMA LEX.

De electione Decani & officio ejusdem.

Decanus eligatur ſuffragiis collegii hujus; & ordine ſinguli Doctores fiant Decani, niſi magnitudo negotiorum poſtulet, ætate & uſu rerum præſtantem eligi. Ac electus Decanus promittat, ſe his legibus diligentiſſime ſanctiſſimeque obtemperaturum eſſe. Quoties autem collegæ ad deliberationes convocantur, jus rogandi ſententias penes Decanum ſit, & quidem eo ordine, quo ſinguli in collegium cooptati ſunt. Decanus tamen ſine Collegarum conſenſu nihil gravioris negotii ſtatuat.

DECIMA TERTIA LEX.

Similiter de officiis Decani.

Decano ſigillum Facultatis & librum, in quo nomina Collegarum annotata ſunt, tradimus, eundemque obligamus, ut religioſe operam det, ne quiſquam, niſi doctrina & moribus probe cognitis ad miniſterium titulo Doctoris, aut ad alias functiones admittatur. Neque Rector quenquam ſtudioſorum hujus Profeſſionis noſtræ teſtimonio publico ſine conſilio Decani noſtræ facultatis ornet. Quoniam vero magna hominum imbecillitas eſt, & voluntatum inconſtantia, & Ecebolorum multitudo graviſſima infirmis ſcandala obiicit, volumus, ut teſtimonio publico ornandi, proprio etiam chirographo confeſſionem ſuam ab omnium ſectarum inquinamentis puram apud noſtrum Collegium deponant, qua, ſi, opus ſit, & neceſſitas ita requirat, confundi & convinci tales queant.

DECI-

DECIMA QUARTA LEX.

Rurſus de Decani officio.

Quotannis Decanus ſemel convocet auditores omnes, qui præcipuam operam in ſtudiis Theologicis conſumunt, & aliquorum induſtriam propter duas cauſas exploret. Primum, ut vicinis eccleſiis perſonas idoneas ad docendum indicare poſſit. Deinde ut hac exploratione in multis cura diſcendi acuatur. Utile igitur judicamus, ut talium nomina conſcripta habeat.

Verum hæc ultima Lex in uſu eſſe deſiit. Interim reliquarum Facultatum de officio Decani concepta ſtatuta, cum iam adductis fere coincidunt, quare eadem brevitatis ſtudio conſulto hic prætermittimus. Quoniam vero quædam clarius inibi expreſſa ſunt, quæ ex prædictis non adeo facile cognoſci poſſunt, non abs re erit, hæc quoque prioribus adiicere. De facultate quippe Iuridica ita in ejusdem ſtatutis *Cap. I. §. 8.* ſancitur.

Decanus cum abibit Magiſtratu, rationem Actorum & expenſarum, libros & cetera huc pertinentia Decano futuro reddito.

quamvis & ea, quæ de expenſis dicuntur, mutationem quodammodo receperint.

In ſtatutis itidem Facultatis Medicæ *Tit. de Decano Facult. Medic.* hæc verba leguntur.

Quemadmodum ſingulæ aliarum Facultatum eligunt ſuos Decanos: ita Facultatis Medicæ Decanus a ſua Facultate eligi debet, eo ipſo die, quo Rector renunciatus eſt. Et quia Decani ſuarum Facultatum principes perſonæ exſiſtunt: ideo in conciliis & omnibus Academiæ congreſſibus primum locum obtinebit Decanus, deinde Seniores Profeſſione ſuccedent quisque ſuo loco.

Digitized by Google

Si quis autem ex noſtra Facultate Medica Rector fuerit, is poſtea Medicæ Facultatis Decanus erit.

Cetera, quæ hic non exprimuntur, præter obiecti diverſitatem a Statutis Theologicæ Facultatis alienum in ſe nihil continent. Quapropter libentius nos ea relinquimus.

Aph. XI. Quod reliquum eſt, notamus Decanum Facultatis Philoſophicæ ritum Depoſitionis ad removendum Beanismum certis adornare ſolennitatibus, quibus peractis Beani, uti vocari ſolent, Albo Studioſorum inſcribuntur. Plura de hoc Decano *vid. in Ordinat. Elect. Sax. de Academ. Lipſ. & Wittenberg. Tit.* von der Wahl der Decanen in allen Facultäten.

Aph. XII. Sequitur, ut etiam de Decanis Collegii Canonicorum quædam breviter dicamus. Sunt autem Canonici, qui in collegio quodam ſeu ſodalitio ecclesiaſtico congregati communem quandam regulam ſeu canonem inſtitutumque obſervant, a quo canone id eſt, regula vitæ, vel etiam a penſione, ſive annona quæ ipſis tanquam ſtipendium tribui ſolet, nomen adepti ſunt. vid. Franc. Duaren. *d. ſacr. Eccl. miniſtr. Lib. I. cap. 18.* Aug. Barboſ. *d. Canonic. & Dignit. cap. I. n. 1. 2.* Et de Eccleſiæ quidem Pontificiæ Canonicis, eorumque Decanis ſciendum, quod Decanatus ſimpliciter conſideratus jure communi nullam habeat dignitatem, cum neque Decreta Canonum, neque Pontificum Reſcipta Decanorum ullam faciant mentionem, nec hi in locis, qui clericorum dignitates & officia recenſent, ut ſunt *can. cleros. I. diſt. XXI.* nec non *can. perlectis. I. diſt. XXV.* reperiantur numerati. Aug. Barboſ. *d. Canonic. cap. IV. n. 31. & cap. VII. n. 2.* Dignitas enim in eccleſia tribus cognoſci modis poteſt. Primo ex adminiſtratione rerum

rum eccleſiaſticarum cum jurisdictione. Abb. *in cap. de multa, n. 21 verſ. communiter tamen, de Præb. &* ibi Ioan. de Imol. *ſub n. 38. verſ. ſed Archidiaconus.* Nam dignitas dicitur, ubi eſt jurisdictio. Böer. *Decis. CCLXXXVI. n. 2.* Franc. Aretin. *Conſ. XIII. n. 1.* Deinde præſumitur ex nomine dignitatis, & prærogativa ſedendi ante alios, tam in Choro, quam in Capitulo, etiam absque jurisdictione, uti notat Rota apud Tamburin. *in fin. Tom. III. de jure Abbat. Dec. V. n. 9.* Denique locorum quoque conſvetudine vel inſtitutione eccleſiarum dignoſcuntur dignitates *cap. cum olim VI. de conſuetud.* Boër. *d. Decis. CCLXXXVI. n. 7.* Pacian. *de probat. L. II. c. 27. n. 19.* Barboſ. *L. I. Iuris Eccleſ. univ. c. 21. n. 14.* præſertim cum hæc potius in eccleſia quam jus commune attendatur. Grammat. *Deciſ. LXIV. n. 27. & 28.* Mantic. *Dec. CLXXV. n. 3.* adeo, ut etiam ſedendi, eundi & ſtandi formam iuxta eam metiantur. Salgado *de Protect. Reg. Tom. I. part. 2. c. 9. n. 18.* & prima in eccleſia dignitas ut plurimum ex ea judicari ſoleat. Præterea defertur dignitas ex declaratione facta per Capitulum & ex pluribus actibus & functionibus capitularibus, nec non ex communi reputatione in eccleſia pro tali. Barboſ. *c. l. n. 18.* Ex his igitur patet, quod de jure communi in dignitate non conſtituantur Decani, cum nullam habeant jurisdictionem & careant jure prælaturæ in Capitulo, cujus ipſi partes ſunt. Abb. *in cit. cap. poſt. electionem ſub. n. 9. circa fin. verſ. item puto, de conceſſ. prabend.* ſed tantum conſuetudine & eccleſiæ conſtitutionibus eam ſibi adquirant. Barboſ. *c. l. n. 19.* Card. Tuſch. *Tom. II lit. d. concluſ. 419. n. 22.* In aliquibus tamen partibus velut in Luſitania, tota fere Hiſpania & Gallia Decanus vices Archidiaconi, quem jura primum conſtituunt, in Cathedralibus eccleſiis ſuſtinet, &

majorem dignitatem poſt Pontificalem habere dicitur, ità ut poſt Epiſcopum major & principalior cura & collegii adminiſtratio eidem competat, Zamorenſ. *in ſpec. vitæ hum. L. II. c. 13.* Chaſſan. *in cat. glor. mund. p. IV. conſid. 37.* Reginald. *in Prax. fori pœnit. L. XXX. tract. I. c. 3. n. 48.* ubi tradit: in cunctis fere Galliæ eccleſiis Decanum ex conſuetudine in Capitulum ſeu Collegium Canonicorum jurisdictione pollere, illique tanquam ſuperiorem eſſe præpoſitum. Mih. Ferrus *de praced. eccleſ. qu. 5. n. 3. & ſeqq. & qu. 27. n. 1.* unde collegium, ut & perſonas, ac res collegii eum judicare atque tractare dicit jam alleg. Zamorenſ. eodem modo ac olim *Exod. cap. XVIII.* Decani populum judicaturi a Moyſe leguntur conſtituti: *Ex hoc enim tempore*, ſcribit, *ſacri canones venerandam eam dignitatem decreverunt. Eſt quippe caput collegii, de quo ſcriptum eſt: conſtituit eum dominus in caput non in caudam, quod ceteris corporis membris auctoritate & judicio præcellit, idque primitus loci in eccleſia judicat.* Quæ dignitas eo magis augetur, quod in plurimis collegiis & capitulis prima vox, prima ſalutatio, & primi accubitus eidem tribuuntur. Id. *c. l.* Sed hæc ubique non obtinere jam ante diximus: de jure namque *Archidiconus Decanum* antecedere docuit Ferrus *c. qu. n. 2.* & abſente Archidiacono in ejus demum locum ſuccedere Decanū, teſtatur Rota *dec. DXXXIII. n. 5. & 6. p. 2. recent.* Quare licet quandoque in jure Archidiacono præferri Decanus videatur, *ut in cap. ad aures VIII.* §. *1. de reſcript.* id tamen minime ex lege quadam aut canone ſcripto, ſed a conſuetudine, cui hæc Decanatus dignitas natales debet, procedere ſcribit Barboſ. *de Canon. & Dignit. cap. VII. n. 5.* quoties enim jura mentionem faciunt aliquorum Prælatorum exempli tantum gratia ſeu doctrinæ cauſſa, non

non ſeruari aut attendi ordinem ſcripturæ, ex textu *in cap. cum in cunctis. VII. §. inferiora.* ubi *Decanatum, Archidiaconatum &c. de elect.* probat idem *d. loc. n. 5. in fine.*

Aph. XIII. Accidit interdum, ut locum Archipresbyteri in eccleſia obtineat Decanus, quo fit, ut tanquam ſubrogatus eadem poſſit efficere, quæ Archipresbyter conſueto more in eccleſia ſolet peragere; atque tunc ſimul cum officio adipiſcitur dignitatem Archipresbyteri, quam non haberet, ſi in ſuo ſimplici ſtatu permaneret. Rota *deciſ. XVII. ſub. n. 1. verſ. ſed caue. de conceſſ. prabend.* Petr. Gregor. *Synt. Iur. P. V. l. 15. c. 21. n. 12. & de benef. c. X. n. 24. & in part. Iur. Can. L. II. t. 9. c. 5. n. 4.* Hinc illud quod in Putei *deciſ. CCIX. n. 2. l. 3* dicitur: Decanum reſpectu Capituli pro perſona privata reputandum non eſſe, ſed habere prælaturam cum jurisdictione in Capitulo, cui præfectus ſit, conjunctam, intelligi optime de Decano Archipresbytero putat Barboſ. *c. L. I. c. 21, n. 40.* Et in tali ſignificatu ſi ſumatur Decanus, Archidiacono illũ poſtponi certum eſt, non quidem ratione ordinis: hoc enim modo quilibet Presbyter eſt major Archidiacono: ſed dignitatis intuitu, & reſpectu jurisdictionis excellentioris. Quo pertinet *cap. ad hæc VII. de offic. Archidiac.* ubi dicitur Archipresbyteros a pluribus Decanos nuncupari & jurisdictioni Archidiaconi ſubeſſe. Poſſimus hic late de officio Decani in locum Archidiaconi & Archipresbyteri ſubrogati diſſerere: cum tamen nullus hodie ejus uſus apud noſtrates exſiſtat, & fuſius de horum officio agat Barboſ. *c. l. c. 24. & 25.* it. Azorius *P. II. inſtit. Moral. l. 3. c. 14. & 15.* ſtudio illud hic prætermittimus, eos, qui de *Decanis Ruralibus* adhuc

 quædam

quædem deſiderant, ad Analecta Illuſtris D. Lynkeri ad Deſſelii Erotemat. Iuris Canon. *Lib. I. T. XXIV. qv. 3.* remittentes. Præterea quibusdam in locis decem Monachis *Decani* in monaſteriis præponuntur, *qui curam gerunt ſuper Decanias ſuas, in omnibus ſecundum mandata Dei & præcepta Abbatis ſui*, velut *ex vita S. Alexandri Acœmeti Abbat. c. VII. & Regul. S. Benedicti c. XXI.* demonſtrat Carol. du Freſne *c. l.* Et his Decanis alii quoque *Decani*, qui *Seniores* aut *Majores* vocabantur, erant præpoſiti, qui ordinationibus ſuis minores regere jubebantur. Id. *c. l.*

Aph. XIV. Quod reliquum eſt, ad noſtra Proteſtantium Capitula ſeu Eccleſias, uti vocantur, Cathedrales & Collegiatas accedimus, in quibus Decanatus quoque dignitatem hodienum vigere cernimus. Licet enim hæc Canonicorum collegia non amplius papali regantur ordinatione, nec religionis propriè cura ad eadem pertineat, veſtigia tamen veteris inſtitutionis non exigua paſſim in illis deprehenduntur, & ritus obſervantur non pauci, qui cum Pontificiis conveniunt. Huc igitur referimus Decanatum, ſeu jus illud præſidendi Canonicis & Capitularibus, quod, uti jure quoque Canonico pro ſeculari reputatur beneficio & ſecularibus perſonis conferri ſolet, Deſſel. *Erot. Jur. Can. L. III. c. 5. qv. 5.* ita & apud noſtrates cum ſimilibus aliis beneficiis pro tali habetur. Quod autem functiones Decani attinet, ſciendum, eum præter alia cultum divinum in eccleſia dirigere, &, ut omnia decenter ac ordine fiant a Canonicis, proſpicere, habita ſimul morum & honeſtatis in illis & Vicariis cura. Præterea etiam primum in Capitulo votum ei competit, Franc. Marc. *Dec. CCCLXV. num. 12.*

num. 12. & caput dicitur Capituli, vi cujus officii vota colligit & ex iisdem ſententiam format ac pronunciat. Hinc etiam perpetuo reſidere in loco Capituli, & ſi quando cauſſis urgentibus commotus iter ſuſcipere cogatur, licentiam à capitulo prius impetrare, ac vices interim Seniori pro tempore demandare jubetur, prout patet ex *Decreto Viſitat. Archi-Epiſcop. Magdeburgenſ. ab ejus quondam Adminiſtratore D. AUGUSTO glor. mem. Anno MDC LVI. promulgato*, ubi de *Decanis p. 53.* §. zu förderſt ita legitur. Zuförderſt aber ſollen die Decani, weiln Sie caput Capituli ſeyn/beſtändig reſidiren/ da ſie aber erheblicher Urſach halber verreiſen müſten/ ſollen ſie es mit Verwiſſen des Capituls thun/ und ihre vices dem Seniori pro tempore, wie es bey allen Collegiis hergebracht/ gebührlich auftragen.

Aph. XV. Reliqua ad officium horum Decanorum ſpectantia qui noſſe deſiderat, petere illa poterit ex cujuslibet Eccleſiæ Collegiatæ ſtatutis peculiaribus. Exempli loco hic ea tantum oculis ſubiicere juvabit, quæ in ſtatutis Capituli Eccleſiæ Magdeburgenſis ad S. Nicolai continentur, quæque nobis benevole communicata ſunt, & ita ſe habent:

CLASSIS XVI.

De Prælaturis & Dignitatibus Eccleſiæ.

IV. Decanatus in Noſtro Capitulo Electiva Dignitas habitus fuit, proinde non immerito Electiva maneto.

V. Senior Capituli vices Decani defuncti per Bimeſtre ſpatium ſuſtineto, eodemque elapſo Electio per modum ſcrutinii inſtituitor.

VI. Qui

VI. Qui quidem Modus procedendi circa Actum Electionis, cum ſit ex jure & more recepto non ignotus ſupervacanea eſt iſtius annotatio & deſcriptio uberior.

VII. Ad Antecedentia iſtius Actus pertinet, ut ſinguli Reſidentes, majoribus tamen, non mediis Præbendis proviſi, ſive præſentes, ſive abſentes tum fuerint, ad certum Electioni deſtinatum diem convocentur, & ut in Termino Electionis Capitulares per Seniorem ſerio moneantur, de eligendo maxime Idoneo, citra favorem & gratiam, odium & inimicitiam.

IIX. Actus Electionis admodum in Eccleſia Metropolitana uſitatum celebrator & abſolvitor, quo finito novus ad iuramenti uſitati præſtationem obſtrictus eſto.

IX. Decanus in Eccleſia noſtra divini cultus director eſto, & omnia decenter ac ordine fieri curato: Chorales inſtituendi & removendi poteſtas penes Scholaſticum maneto.

X. Morum quoque & honeſtatis Canonicorum & Vicariorum Eccleſiæ noſtræ Decanus diligens Inſpector & Cenſor; Ipſimet vero cumprimis irreprehenſibilis eſto.

XI. Votum Decanus in Capitulo primum habeto, atque unum duntaxat, & ex Majoribus ſive pluribus votis reliquorum deciſivum eruito & proferto.

XII. Peculiares ad Decanatum ſpectantes Reditus, quantum de iſtis hodierno die impetrari poteſt, capito, & corpus diſtinctum illi ſemper maneto.

XIII. Non, niſi cum licentia Capituli, peregrè proficiſcitor, & abituriens Seniori vices demandato.

XIV. Subditi Capituli in Pagis Hohen & Mittel Etlau *Decano noviter electo, & miſſis illuc Decano cum Seniore & alio inſuper Capitulari ac Camerario, juramentum ſubjectionis erga Capitulum renovanto.*

Huc

Huc usque ea, quæ ex ſtatutis Magdeburgenſibus ſcopum noſtrum illuſtrare quodam modo viſa fuerunt. Ex quibus etſi plura potuiſſent addi, eaque fortaſſis non ingrata: placuit tamen in iis, quæ ſpecialiora ſunt, & ad ritus pertinent, cuivis plerumque loco peculiares, calamum non nimium extendere. Variant enim iſta, prout unicuique collegio vel ipſa ſingularis lex præſcribit, vel conſuetudo introducta legem fecit. Interim quæ ex dignitate muneris ipſius eſſe videbuntur, noſtrum erit, paulo fuſius nunc perſepi.

CAP. III.
DE DECANIS NOSTRI ÆVI ECCLESIASTICIS.

Aph. I.

PRolixe ſatis dictum eſt de Decanorum variis generibus eorumve functionibus: Nunc res poſtulat, ut & de Decanis noſtri ævi Eccleſiaſticis quædam addamus. Quod ut fiat, conſiderari debet tum generatim, quid & quotuplices ſint? tum ſpeciatim illorum Conſtitutio, qualitas, officium, dignitas, & ſi quæ his adhærent. Quantum igitur ad definitionem attinet, dicimus, quod DECANI ſint *perſonæ eccleſiaſticæ pluribus certis Eccleſiis præpoſitæ, vi exercitii juris Epiſcopalis à Principe conceſſi, Inſpectionem in Clericos ſibi ſubjectos & bona eccleſiaſtica habentes*.

Poſt.

Poſtquam enim Eccleſia Chriſti in hoc mundo viſibilis ex duobus hominum generibus conſtat, Clericis ſcil. & Laicis, quorum illi Imperantium, hi vero parentium vicem ſuſtinent: eadem vero per varias terras dilatata unius ſolius Imperio regi nequiret, ipſa neceſſitas poteſtatem illam eccleſiaſticam varie diſpertiri juſſit, ita ſcil. ut unus alteri ſubordinetur, & tam inſpectio, quam cura animarum diviſo quaſi onere, facilius expediretur. Hinc Patriarchatus erecti, quorum cuique certæ Diœceſes & Primatus ſubordinati. Horum Patriarcharum tres recenſentur in *cap. II. diſt. 22.* nim. Romanus, Alexandrinus & Antiochenus: quinque vero ab Imp. *in Nov. CXXIII. c. 3.* Romanus puta, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Theopolitanus & Hieroſolymitanus, quem etiam fere ordinem ſervat Eugenius IV. *in cap. III. de Summ. Trinit. Lib. VII.* In quos denique Romanus Papa ſupremam poteſtatem, velut ſummum univerſæ Eccleſiæ caput affectavit, *can. III. diſt. XXI.* Poſt Patriarchas conſtituti ſunt *Metropolitani*, poteſtatem exercentes in reliquos ſuæ provinciæ Epiſcopos. Ipſi vero *Epiſcopi* præpoſiti fuere pluribus parœciis ſeu Eccleſiis ſub diœceſi Epiſcopali contentis. Et harum quidem epiſcopalium Eccleſiarum ratio ad ſingulas civitates initio juxta canones fuit reſtricta: quum vero per Germaniam id non obſervaretur, ſed Epiſcopatus unus plures ſæpe civitates comprehenderet, conqueſti ea de re ſunt Status Germaniæ, apud Hortled. *d. cauſ. belli Germ. lib. 1. c. 37.* Petr. Suav. *Hiſtor. Concil. Trident.* atque amplitudinem Eccleſiarum coecuerunt, ita ut mutato nomine *Superintenturas* atque *Inſpectiones* inſtituerent, & has porro in

Deca-

Decanatus aut *Adjunċturas* dividerent. Vid. D. Schilter. *Inſtit. Jur. Canon. lib. I. tit. 3. §. 23. in f.* Reliquus Clericorum ordo quomodo juxta dignitatis & officiorum diverſitatem dividatur in Archi-Diaconos, Diaconos, nec non Acoluthos, Exorciſtas, Leċtores, Oſtiarios, Pſalmiſtas &c. vid. *in can. I. Diſt. XXI.* Ziegler. *ad Lancellot. Inſt. Jur. Can. Lib. I. tit. 23.* aliosque.

Aph. II.

Diviſionem quod concernit Decanorum, novimus quod non nullis in locis conſtituti ſint partim *Decani Generales*, partim *Speciales*, veluti horum exempla ſuppeditat vicinus Comitatus Mansfeldicus: Quorum utrorumque quidem officium in Inſpeċtione & Direċtione Paſtorum ipſis ſubjeċtorum conſiſtit; Ratione ordinis tamen alter alteri ſubordinatur, atque ſpeciales à Generali dependent. Cum enim Decanorum officium & poteſtas eadem ſit quæ Superintendentium, illique eadem cum his gaudeant dignitate: inter iſtos autem hæc obſervetur graduum differentia, ut alius *Superior* audiat ſive *Generalis*, qui reliquis præeſt, illosque gubernat, alius *Specialis*, qui Paſtorum quidem ſibi commiſſorum curam gerit, cæterum direċtioni Superintendentis generalis ſubeſt Ita etiam cum Decanis ejuscemodi comparatum eſt, ita ut gradu ſaltem differant, in reliquis autem quæ ad officium & funċtiones peragendas pertinent, conveniant. Deinde ratione loci forſan non inutiliter dividi poſſunt Decani in *urbicos* & *rurales*, quorum illi in urbibus, hi in villis habitant & inſpeċtionem exercent. Similes ſunt rurales iſti ſeu villani Decani ChorEpiſcopis antiquæ Eccleſiæ, qui ſc. ad id erant deputati, ut extra Eccleſiam

cathedralem vicariam operam & inſpectionem in minores Eccleſias parochiales Epiſcopo præſtarent, quaſi τῦ χώρυ ἐπίσκοποι, de quibus tractat Strauch. *Amœnit. Jur. Can. Semeſtr. 1.* & multi allegati apud Schilter. *Inſt. Jur. Can. lib. I. tit. 7. §. 21.* Carol. du Freſne *Gloſſ. infim. & Med. Lat. verb. Chorepiſcopus.* Licet vero Chorepiſcoporum officium in multis ab Epiſcoporum miniſterio differret & plurima negotia eccleſiaſtica ipſis fuerint prohibita ut videre eſt ex *can. IV. diſt LXVIII.* Concil. Ancyren. *Can. XIII.* Concil. Neo Cæſar. *can. XIII.* poſtea quoque à Damaſo Papa in ſuo deſtrictu penitus reprobati. *can. V. d. Diſt. LXVIII.* In noſtris tamen Eccleſiis eosdem hodienum optime repræſentant Decani iſti extra cathedralem vel primariam Eccleſiam in villis & rure conſtituti, qui aliis in locis vocantur *Adjuncti Superintendentium;* quamvis inter hos quoque diſcrepantiæ ratio appareat: in eo vero conveniunt, quod noſtri Decani de Epiſcopali Inſpectione participent, & eadem circa presbyteros ſuos paganos nec non in Eccleſia ipſa peragere poſſint, quod ipſi Superintendentes. vid D. Schilter. *Inſtit. Jur. Canon. Lib. I. tit. 7. §. 21. & tit. 8. §. 4.*

Aph. III.

Progredimur ad cauſam efficientem Decanorum, viſuri quisnam eos conſtituere poſſit? Facile id utique conſtat, ſi perpendamus, Decanos Superintendentium vicem gerere, parique cum iisdem gaudere poteſtate ac honore. Jam vero notum eſt, in Eccleſiis noſtris Evangelicis, Superintendentes, qui ſunt loco Epiſcoporum, à nemine conſtitui, niſi à ſummo Principe, cui & jus circa ſacra competit, & qui jura Epiſcopa-

ſcopalia immediate exercet. Vid. Carpz. *Juriſpr. Conſiſt. Lib. I. def. 19.* Brunnem. *Jur. Eccleſ. Lib. II. cap. 8.* §. 21. Ex quo infertur, nemini eſſe facultatem conſtituendi Decanum, niſi ſummo Principi. Licet autem ſæpius Decanatus annexus ſit Paſtoratui & in unâ eademque perſona Decani dignitas & Paſtoris officium inſeparabiliter ſint connexa, non tamen ob id Patrono, qui alias Paſtorem nominare poteſt, jus competit vocandi Decanum, ſed manet tantum Patrono jus nominandi quem in Paſtorem nec non eundem cum conſenſu Principis vocandi ac præſentandi, Princeps vero deinde talem paſtorem, conſtituit Inſpectorem in cæteras Eccleſias, ad quas jus Patroni extendi nequit. Schilter. *Inſtit. Jur. Can. Lib. I. tit. 14. §. 19.*

Aphor. IV.

De qualitatibus in Decano requiſitis ſi loqui velimus, neceſſe habemus iterum ad illa reſpicere, quæ hac in re de Epiſcopis communiter tradi ſolent. Nimirum 1. primarium requiſitum eſt *recta* & catholica de Deo & divinis *fides Nov. CXXIII. c. 1.* Cui 2. ſubordinatur *pietas*, quoniam plus ædificant in Eccleſia exempla quam nuda verba. 3. Succedit *Eruditio*, ſaltem quoad intellectum S. Scripturæ, & ut ejus dicta ad certos uſus rite applicari poſſint. 4. Hanc comitari debet *vita honeſta d. Nov. CXXIII. c. 1.* 5. Requiritur inſuper juſta & *matura Ætas.* Et Imperator quidem in *alleg. Nov. CXXIII. c. 1. & 13.* annum XXXV. definivit, Concilium autem Lateranenſe, relatum *in cap. VII. d. elect. & elect. poteſt.* trigeſimo contentum eſt anno, idq; ſecundum Chriſti exemplum, qui trigeſimo anno baptizatus eſt, & tunc prædicavit, prout habet concilium Neo-

Cæſarienſe in *can. IV. diſt. LXXVIII.* quibus omnibus 6. ſuperadditur *Integritas membrorum*, & ut non ſit vitiatus corpore *cap. pœnitentes III. Diſt. LV.* quæ omnia neceſſaria quoque ſunt requiſita Decanorum. Circa ultima tamen duo hodie diſpenſari poſſe & ſolere, pluribus tradit Brunnem. *Jur. Eccl. Lib. I. cap. 5. §. 11. & 12.* ibique Dn. *Stryck. in annot.*

Aph. V

De munere nunc ac poteſtate Decanorum dicendum eſt. Quoniam vero Decanos Superintendentium vicem gerere ex antea prolatis notum eſt, ipſos autem Superintendentes cum Epiſcopis convenire, imò expreſſe Epiſcopos vocari, *can. XXIV. verb. quod quidē græce Diſt. XCIII.* conſtat, tuto inferre licet, exercitium jurium, non quidem omnium, quorundam tamen Epiſcopalium illis competere. Quod ut plenius intelligatur, ipſum jus quod vocant Epiſcpale, prius diſpiciendum erit. Eſt igitur jus Epiſcopale nihil aliud quam facultas officio Epiſcopi connexa, qua Epiſcopus utitur in perſonas ac res ſuæ poteſtati ſubjectas. Brunnem. *Jus Eccleſ. Lib. I. cap. 6. memb. 12. n. 1.* Hujus juris vulgo tria conſtituuntur genera, quorum primum concernit *ordinem*, alterum *legem diœceſanā*, tertium in *Jurisdictione*, quam Imperator *Audientiam* vocat, conſiſtit. *cap. XVI. cap. XIIX. ibiq. Gloſſ. de offic. Judic. ordin.* Alii qui ad curatiorem doctrinam tradere ſatagunt, quædam *ordinis* ratione, quædam *dignitatis*, & quædam *jurisdictionis* lege ad Epiſcopum ſpectare dicunt. Anton. de Butrio *conſ. XIX. inpr.* Felin. *in cit. c. XIIX.* Quibusdam hæc partitio diſplicet duo ſtituentibus membra; *ordinem* ſc. & *diœceſin*. Legis quippe *diœceſanæ* &

Legis

Legis *juriſdictionis* non poſſe dari certam doctrinam, & magis caſibus ſingularibus, quam ratione à ſe invicem diſtingvi, adeoque legem diœceſanam juriſdictionem ſub ſe cumprehendere, putant. Innocent *in c. 1. pr & fin. X. de ſtat. Monachor.* It. Abbas *in c. cit. dilectus X. de offic. jud. ordinar.* Cum quibus facit Paurmeiſt. *l. 2. de Juriſdict. c. 7. n. 112.* Vtramque tamen hanc partitionem optime conjungi poſſe tradit Gerhard. *de poteſt. Eccleſ. §. 15.* ita ut functiones & jura epiſcopalia omnia partim *ordinis* eſſe dicamus, partim *diœceſeos.* Et hæc rurſum *vel dignitatis Epiſcopalis* ſive diœceſanæ, quam ſpeciatim legem diœceſanam vocant; vel *juriſdictionis.* Alia diſtinctione rem hanc expedit Illuſtr. D. Lynckerus *in Analect. ad Synt. Jur. Feud. Struv. cap. VI. aph. 15.*

Aph. VI.

Ius ordinis quo attinet, ſciendum, quod Pontificii per hoc poteſtatem intelligant illam, quæ ordini Epiſcopali vi ordinis ita propria eſt, ut a reliquis ordinibus miniſtrorum eccleſiæ exerceri nequeat: Veluti ſunt Clericorum ordinatio, benedictio virginum, depoſitio, Eccleſiarum conſecratio &c. Lancellot. *Inſtitut. Jur. Can. Lib. I, tit. 9. §. f.* Quam tamen ſententiam improbat Ziegler. ad Lancellot. *tit. loc.* & hæc ſola ordinis eſſe contendit, quæ ratione ordinationis & conſecrationis eccleſiæ miniſtris demandantur. Unde optime diſtinguendum eſſe putat Dn. Stryck. *in not. ad Brunnem. jus Eccleſ. Lib. 1. c. 6. memb. 12. §. 2.* inter illa, quæ ſunt ordinis, & quæ ſunt dignitatis epiſcopalis. Illa enim communia ſunt epiſcopo cum omnibus miniſtris, e. gr. adminiſtratio ſacramentorum: Hæc vero

Epiſco-

Epiſcopo ſpeciatim dignitatis & eminentiæ cauſſa relicta, & directionem quandam reliquorum Eccleſiæ miniſtrorum continet. Hinc ſi noſtrum ſtatum eccleſiaſticum reſpiciamus, ad Jus ordinis præter Miniſtrorum eccleſiæ receptionem, templorum inſtitutionem & ſimilia, referre licet Prædicationem verbi divini, Adminiſtrationem Sacramentorum, Poteſtatem clavium ligandi & abſolvendi. Johann Sithman *Idea Juris Epiſcop. cap. XI.* Ohm. *de Jur. Epiſcop. th. XVI.* Et Principes quidem ſeculares, penes quos jus epiſcopale reſidet, ultimos hos actus ipſis Clericis ac Eccleſiæ miniſtris committere ſolent, per quos illi aptius peragi poſſunt, cum nihilominus pars quædam juris epiſcopalis maneant.

Aph. VII.

Reliquos quod attinet juris epiſcopalis ad ordinem pertinentes actus, ut ſunt Poteſtas clavium ſuprema, Jus examinandi, ordinandi, confirmandi & conſecrandi perſonas eccleſiaſticas, expediri illi ſolent hodie vel per Conſiſtoria eccleſiaſtica, uti vocantur, Schilter. *Inſt. Jur. Can. lib. I. 1. cap. 7. §. 1.* vel per ipſos Superintendentes, Decanos & Inſpectores, qui multis in locis ſimul membra ſunt Conſiſtorii; Quoſdam vero actus ipſi ſibi principes reſervaverunt adminiſtrandos, ut ſunt collationes beneficiorum eccleſiaſticorum, ædificationes locorum ſacrorum, quippe quæ juſſu principis ſuſcipiuntur, promulgationes conſtitutionum eccleſiaſticarum & ſimilia quanquam plerumque conſenſum ordinis eccleſiaſtici ſoleant requirere, conf. Brunnem. *de Jure Eccleſ. l. 1. c. 6. m. 12 §. 2.* addatur quoque Gerhard. *de Miniſt. Eccleſ. §. 108.* Carpz. *in Juriſpr. Conſiſt. l. 1. t. 1. def. 4.*

Weber

Weber *de Conſiſt. c. VII. ſect. I.* qui omnes ex regulis Juris Canonici ſua deduxerunt adſerta : nos vero in præſenti quid moribus noſtris valeat, paucis declaravimus.

Aph. IIX. Sed quæritur quid ſtatuendū, ſi quis hæc jura a Principe delegata exercere nolit, & Decani officium ſuſcipere plane recuſet, an ad hoc munus ſubeundum cogi poſſit ? Et non dubito, quin, uti omnia officia publica invitis deferri, imo etiam manu Prætoria imponi poſſunt, *L. IX. de vacat. & excuſat. mun. L. XXXI. C. eod. l. un. C. ſi. cur. rel.* Illuſtris D. Struv. *in Synt. Jur. Civ. Ex. L. th. 71.* ita etiam hæc inſpectio Eccleſiaſtica, utpote quæ valde neceſſaria eſt, nolenti queat injungi ; præſertim ſi penuria ſit idoneorum ſubjectorum & alicujus dona ſint egregia, ac is præ reliquis pietate præfulgeat. Brunnem. *Jur. Eccl. cap. V. n. 13.* Neque noſtrum hoc adſertum exemplis deſtituitur, ſed multa ex antiquitate, ſi inſtituti noſtri ratio pateretur, adduci poſſent : interim cum Brunn. *c. l.* notum illud Ambroſii exemplum, qui (ut ejus verbis utar) quaſi per inſpirationem à populo & Clero in Epiſcopum, ipſo tamen quantum potuerat reluctante eligebatur, lectori in mentem revocabimus. Quod ſi vero juſtas & prægnantes quis cauſſas habeat, quibus commotus delatum hunc honorem detrectet, audiendus omnino erit, ſicuti alias ad civile munus vocato a nominatione appellare permiſſum eſt *per L. IV. C. de appellat. & L. I. quor. appell.*

Aph. IX. Alterum membrum Juris Epiſcopalis eſt LEX DIOECESANA, quam paucis quoque ad noſtræ diſputationis objectum adplicare lubet. Dicitur autem *Diœceſis* a græca voce *διοικέω ſeparatim habito, dirigo ; unde διοίκησις* proprie *ſeparata directio, adminiſtra-*

ſtra-

Bratio ſolet latine reddi : ſic enim Romanorum genti diœceſis *procurationem ſive gubernationem provinciæ cujusdam, vel regionum ejus quarundam* deſignabat. Rhenan. *Lib. III. Rer. Germanicar.* Hodie diœceſin vocamus tum diſtrictum ipſum ac regiones iſtas, per quas Epiſcopalem auctoritatem & audientiam Epiſcopus obtinet : tum jus & adminiſtrationem ejusdem Epiſcopalem : ex quo & *Diœceſani Epiſcopi* vocantur. Hinc quemadmodum ſecularium Principum proprium eſt territorium : ita Epiſcoporum diœceſis : & rurſum, ſicut territorii jus eſt adminiſtratio provinciæ cujusdam vel regionis certæ cum dignitate regali (puta Ducali, vel Marchionis, Comitis, Baronis,) & jurisdictione politica omnigena Andr. Knich. *de ſublimi territor. jure c. I. n. 222. ſeqq. & c. II. ac III. per tot.* ita diœceſis eſt adminiſtratio eccleſiarum, cauſſarumque & rerum ad eadem pertinentium per provinciæ cujusdam diſtrictum ſeu regionem certam unam pluresve cum dignitate Epiſcopali & jurisdictione eccleſiaſtica. Ioach. Stephan. *de Jurisd. Eccleſ. L. IV. c. 5. n. 42.* Gebhard. *cit. §. XV.* Variæ autem Legis Diœceſanæ a Canoniſtis ſtatuuntur ſpecies, quarum nos potiores, & quæ ad ſcopum facere videbuntur, huc adducemus.

Aph. X. Conſiſtit ergo *Lex Diœceſana* primum in ſubiectione & reverentia, quam in illa diœceſi tam laici quam clerici Epiſcopo, vel, ut ad inſtitutum noſtrum adplicemus, Decano præſtare debent *arg. C. conquerente XVI. X. de offic. iudic. ordin. C. quod ſuper. IX. de Majoritat. & Obed.* Officio tamen ſuo & auctoritate moderate utatur Decanus, ne illis in rebus exigat obedientiam, quæ legibus ſunt prohibita. Nec enim tali caſu obligantur ſubie-

ſubiecti, nec reverentiam illi denegaſſe cenſentur, *quoniam non ſemper malum eſt, non obedire præcepto, in primis ſi ea jubeat dominus, quæ ſunt contraria Deo*, ut ait Auguſtinus. Nec quæ facta lædunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam &, ut paucis multa dicamus, contra bonos mores ſunt, facere nos poſſe credendum eſt, *L. XV. ff. de condit. inſtit.*

Aph. XI. Deinde ex *Lege Diæceſana* Decano competit adminiſtratio ac diſpoſitio rerum atque bonorum eccleſiæ *C. II. & III. cauſ. 10. q. 1. C. Epiſcopus XXIII. & ſeq. cauſſ. 12. q. 1. add. L. XIV. & XXII. C. de SS. Eccl.* Unde probe curet, ut certo & juſto tempore red tus eccleſiæ colligantur, & hunc in finem curatores ſeu proviſores rerum eccleſiaſticarum conſtituantur, qui quotannis rationes reddant, & bona juſte adminiſtrata eſſe, demonſtrent. Cum enim quilibet rei alienæ adminiſtrator, ſive ſit neceſſarius, ſive voluntarius, a lege, judice, vel homine conſtitutus, rationem ſuæ villicationis ſeu geſtionis reddere obſtrictus ſit. Jodoc. Damhouder. *in Patrocin. Pup. Tit. de tutor. & curat. n. 14.* neutiquam hoc onere ſe eximere poſſunt curatores eccleſiæ, quin & ad rationes quotannis exhibendas manifeſta ſanctione Imperatoria & Electorali adſtringantur, quam vid. apud Carpz. *Lib. II. Juriſpr. Conſiſt. def. 316.* Gaudet quippe eccleſia jure pupillorum, quibus a tutoribus rationes ſingulis annis reddendæ ſunt *L. 1. §. 3. ff. de tutel. & rat. diſtr.* hinc etiam curatores eccleſiæ non modo æquiparantur tutoribus pupillorum; ſed & æquali cum illis cenſentur jure ac conditione Carpz. *cit. loc.* Quem in finem adſtringere debet Decanus eccleſiæ præfectos, ut ad exemplum tutoris pupillorum, libros rationum conficiant,

inque illis acceptos & erogatos eccleſiæ reditus fideliter adnotent. Tiber. Decian. L. IV. *Conſ. 110. n. 49.* Hieron. Schurff. *Cent. I. Conſ. 65. n. 47.* ob rationes, quas vide apud Carpz. *c. l. def. 314.* Sed hic quæritur: quisnam has rationes eccleſiaſticas examinare debeat? quandoque enim hoc jus in tantum ſibi arrogant Patroni, ut Paſtorem & Superintendentem prorſus excludere præſumant, Carpz. *cit. def. 316. n. 103.* Nos receptum novimus, quod Superintendens ſeu Decanus illud principaliter perficiat, adhibito tamen Patrono illius Eccleſiæ cujus rationes exhibentur. Licet enim rationes Eccleſiaſticorum redituum ad jus Epiſcopale & non ad jus Patronatus pertineant Gerhard. *de miniſtr. Eccleſ. §. CXIV.* Finckelthauſ. *de jure Patronat. c. II. n. 25.* & per conſequens non Patrono ſed Decano rationes reddendæ videantur. Brunn. *de Jur. Eccleſ. L. II. c. 8.* §. 1. ut proinde Patronum ab earundem exhibitione plane & ſimpliciter removeat Laur. Ohm. *Tr. de Jure Epiſcop. Th. XVII, l. q.* quia tamen Patroni intereſt, reditus eccleſiæ ſalvos conſervari *c. XXV. de Jure Patronat.* &, ſi aliquando accidat, ut ad paupertatem redigatur Patronus, is eccleſiæ ſumtibus moderate ali debet *d. c. XXV. in fin. x. de. jur. Patron.* Paul. de Citadin. *part. VI. art. 4. n. 1. & ſeqq.* Martin. Mager a Schönberg. *de Advoc. armat. c. X. n. 324.* ac præterea Patronus eccleſiæ, quantum ad externam conſervationem præeſſe debet, & curam gerere, ne bona eccleſiæ diſſipentur, atque providere miniſtris eccleſiæ, ne famê tabeſcant & ingemiſcant. Brunn. *cit. loc. §. 24.* rectiſſime ſibi Decanus Patronum adiungit, atque una cum eo examinationem rationum exhibitarum peragit. Vid. pluribus Weber. *de Jure Patron. §. XXXIX.*

Aph. XII.

Aph. XII. Quemadmodũ vero Decani Patronum excludere volentes, ita quoq; Patroni graviter errant, ſi Decanos ab exactione & examinatione rationum removere tentent: obſtat enim Patronis, quod rationes reddi debeant toti eccleſiæ, cujus bona fuere adminiſtratá. Ordinat. Eccleſ. Elect. Saxon. *in art. gen.* XXXV. *pr.* Quapropter haud decet Patronum atque magiſtratum Decanos ab hoc actu reiicere, quia non illi ſoli eccleſiam ca nſtituunt, ſed his quoq; & pluribus aliis in noſtris terris ita conſtat Carpz. *d. L. II. def. 116. in fin.* Dn. Stryck. *in addit. ad Brunnem. Ius Eccleſ. d. L. II. c. 8. §. 24.* Ceterum moribus noſtris liberum eſt Decano, an velit hoc examen in loco eccleſiæ inſtituere, an vero Patronum cum Parocho & præfectis eccleſiæ vulgo Altar-Leuten / oder Kirchen-Vätern / una cum Parœcianorum ſenioribus der Gemeinde Aelteſten / in ædes Decanatus vocare, ac eis præſentibus rationes examinatas tam ſua quam patroni & paſtoris ſubſcriptione confirmare: præſertim cum tali modo non parum eccleſiæ ſumtibus parcatur. Quinam autem in ſubſcriptione ordo inter Decanum & Patronum obſervari debeat, ex infra dicendis, ubi de præcedentia Decani agemus, pluribus patebit.

Aph. XIII. Præter hanc examinationẽ rationum eccleſiaſticarũ, eo allaborare debet Decanus, ut per omnia commiſſæ ſibi adminiſtrationi ſatisfaciat, nec quidquam de rebus eccleſiaſticis auferri iniuſte aut minui patiatur. Quod etiam fieri poteſt per alienationem illarum rerum quæ Deo rite conſecratæ & ad ejus miniſterium deſtinatæ ſunt. Hæc enim alienatio uti Jure Civili & Canonico maxime eſt prohibita; *§. VIII. I. de R. D. L. VI. pr.*

 L. XXXIV.

L. XXXIV. §. 1. de contr. emt. c. V. x. de de reb. eccleſ. alien. vel non c. XX. eod. c. XXI. cauſſ. 12. q. 2. eod. Ita a Decano neutiquam eſt permittenda, ſi cenſuram evitare velit ſuperiorum & pœnam huic alienationi deſtinatam. *arg. L. XIV. §. 3. & 4. C. de SS. Eccleſ.* Neque ratio hujus prohibitionis obſcura eſſe poteſt, ſed facile cuivis recte ſentienti occurret. Notum enim eſt, quod res tales juris omnino ſint divini *§. VII. & IIX. I. de R. D.* & inde propter reverentiam Numinis non habeantur in commercio aut ullius in bonis, neque actu, neque potentia, i. e. nec juris nec poſſeſſionis ratione, cum iisdem modis, quibus regulariter res nullius e. g. feræ beſtiæ, volucres, &c. alicujus dominio ſubiiciuntur, adquiri nequeant. D. Bechmann. *in diſſ. de Privileg. bonor. eccleſ. C. II. §. 1.* Quod enim ſemel Deo dicatum eſt, ulterius ad uſus humanos non eſt transferendum *c. LI. de R. I. in 6to.* Quamvis autem negari nequeat, interdum ob urgentes neceſſitates & rationes prægnantes, quas paſſim apud Doctores videre licet, Reinking. *de Reg. Sec. & Eccleſ. Lib. II. claſ. 3. cap. 3. n. 3.* D. Arum. *Lib. II. deciſ. 5. n. 6. ſeqq.* alienationem talium rerum Eccleſiæ concedi ſolere: non tamen facultas ea data cenſetur Decano, quam ſolus ſibi Princeps Epiſcopus reſervare voluit, Vid. Carpz. *Jurispr. Conſ. Lib. II. def. 303.*

Aph. XIV. Cauſas illas alienationis quod attinet, reduci hæ ſolent ad tria membra, quorum unum eſt Eccleſiæ utilitas *L. Jubemus. in f. & Auth. Hoc jus porrectum C. de SS. Eccleſ. cap VII. X. de his, quæ fiunt a prælat.* alterum evidens neceſſitas *cap. I. de reb. eccleſ. non alien. in 6. & c. ult. eod.* tertium pietas *L. XIV. C. de SS. Eccleſ.* hiſce enim in caſibus conceſſum eſt eccleſiæ fundos, prædia, tam urbana,

na,

ſia, quam ruſtica, annonas, ſportulas, penſiones, & in univerſum omne illud, quod in patrimonio eccleſiæ eſſe dicitur alienare & in alios bona fide transferre, quod etiam huc usque in noſtris terris ita receptum eſſe quotidiana teſtatur experientia. Quo in loco notandum, quod ſi forte uſus, ad quem bona eccleſiaſtica ſunt deſtinata, impius vel ſuperſtitioſus deprehendatur, iſta ſuperſtitione remota in alium uſum pium converti queant, prout diſponit ſanctio pacis religioſæ *de anno MDLV.* §. Als auch *XXI.* Zepper. *de Polit. Eccleſ. L. II. c. 26. & Collat. leg. Moſaic. l. IV. c. 10.* Frid. Hortleder. *Tom. I. de bello German. l. 5. & 7. per tot.* Add. Ziegler *ad Lancellot. Lib. II. tit. 23. §. 1. verb. ad profanos uſus*, modo tamen in omnibus hiſce caſibus obſerventur ſolennitates jure præſcriptæ & requiſitæ, Carpz. *de l. def. 201. 202. 203.*

Aph. XV. Quoniam vero alienationis nomine non pleni ſolum & directi, ſed etiam utilis dominii translatio, quæ fit per infeudationem, comprehenditur; quænam hujus ratione facultas Decanis ſit conceſſa, paucis videbimus. Vbi quidem diſtinguendum putamus, inter res nondum infeudatas, & inter res jam ab antiquo infeudari ſolitas. Illas quod attinet, ſine dubio Decano nulla competit poteſtas ſua auctoritate conſtituendi feudum in quavis re, licet minima, ad Eccleſiam pertinente, cum hæc poteſtas reſervata ſit ſoli Epiſcopo, qui ipſe tamen cauſæ cognitione præcedente juſtaque id exigente ratione, adhibito conſenſu eorum, quorum intereſt, feudum novum ita conſtituit Dn. Struv. *Synt. Iur. Feud. cap. V. aph. 9.* Has autem ſi conſideremus, ſi ſcil. res eccleſiaſticæ jam antea in feudum conceſſæ, per mortem vaſalli reverſæ fuerint, ad Eccleſiam, nihil impedit, quo minus

nus

nus Decanus illas denuo alteri cuidam concedere poſſit, cum talis reinfeudatio non ſit alienatio nova, ſed potius antiquæ alienationis continuatio, nec ullum inde detrimentum eccleſiæ inferatur. Et quamvis revolutione ad eccleſiam feudi naturam exuiſſe videantur, quia tamen res ſunt antiquitus infeudari ſolitæ, absque ſolennitate aliqua Decanus easdem in feudum interum concedere, atque ſic alienare poteſt. Vid. Gail. *Lib. II. Obſ. 161.* Roſenthal. *de Feud. cap. IV. concl. 21. & 30. n. 40.* Eyben. *in Elect. Feud. cap. X.* §. 3. Illuſtr. Rhetius. *Comment. ad Ius Feud. lib. I. tit. 1. n. 1. ſeq.* D. n. Stryck. *Exam. jur. Feud. cap. V. qv. 4.* Quod ipſum tamen hanc recipit limitationem, ſi majorem eccleſiæ utilitatem præbere poſſit iſta res retenta, magisq; expediat eandem denuo in feudum non dari. Bocer. *de Inveſt. Feud. cap. III. n. 55.* aut aliud ab initio expreſſe fuerit cautum: hiſce enim caſibus Decanus id Conſiſtorio ſignificare, ac peculiare mandatum exſpectare debet. Idem dicendum de ſubinfeudatione, uſufructu & emphyteuſi conſtituenda & concedenda. Præſertim ſi damnum ex rei conſervatione eccleſia patiatur, vel evidens ex ſubinfeudatione aut collatione proveniens utilitas negari nequeat: quãvis etiam diverſas locorum conſuetudines ac jura attendenda eſſe moneat Dn. Struv. *Synt. Feud. cap. V. aph. 9. n. 3.* quandoquidem his quoque caſibus ſolennitates quasdam requiri, tradit Gail. *dict. loc.* Chriſtin. *Vol. VI. dec. 8. n. 20.*

Aph. XVI. Canoniſtæ porro legi DIOECESIANÆ domuum religioſarum inſpectionem atque curam adnumerant; ut patet ex *tot. tit. de Relig. dom.* Per domus autem religioſas intelligimus non tantum ho-

ſpi-

ſpitalia, aliaque ad egentiū & miſerabilium perſonarum utilitatem exſtructa ædificia, quæ *in L. XIX. & XXII. C. de SS. Eccleſ.* it. *c. 1. de Relig. dom.* vocantur *Xenodochia*, *Noſocomia*, *Orphanotrophia*, *Ptochotrophia*, *gerontocomia*, *Brevotrophia &c.* ſed etiam ſcholas & domus, quæ uſibus & habitationi miniſtrorum eccleſiæ, pædagogorum & ſimilium, eccleſiæ ſumtibus aut liberalitate piorum hominum ſunt exſtructæ. Fundamentum hujus inſpectionis eſt favor harum domuum. Hoſpitalia enim quod attinet, notum eſt, quod gaudeant privilegiis eccleſiarum. Felin. *in cap. de quarta col. penult. & ſeq. X. de præſcript.* Balbus *de præſcript. I. part. quint. part. pr. qu. 1. n. 7.* Matth. de Afflict. *Dec. LXVII. n. 4.* ita, ut a rebus eccleſiæ non iniuſte ad hoſpitalia argumentari liceat. Caſtrenſ. *L. I. Conſ. 269. n. 1.* Tiraq. *de privil. piæ cauſſ. priu. 137. & 138.* Carpz. *Ipr. Conſ. L. I. def. 92.* ubi latius. Hinc ſequitur, quod ſicuti eccleſiarum cura Epiſcopo incumbit; eodem modo inſpectio atque proviſio hoſpitalium ad eum pertineat. Imo juribus Epiſcopalibus accenſeri hoſpitalia, clariſſime patet ex *c. aqua IX. X. de conſecrat. Eccleſ. c. inter dilectos IIX. X. de donat.* De Scholis, quin idem dicendum ſit, demonſtrat Carpz. *Ipr. Conſiſt. L. I. def. 6.* Nec immerito: *Propagatio enim*, dicit ex Cothmann. *vera religionis & defenſio eccleſia in eo conſiſtit, ut ſeminaria doctrina cæleſtis, linguarum & artium bonarum, ſeu ſchola eccleſiis adjuncta ſint atque vigeant.* Propterea etiam Sereniſſ. Saxo Ordinatione Eccleſiaſtica curam atque conſervationem ſcholarum comprehenſam voluit, uti patet ex Carpzov. *c. l.* Add. Fürſtl. Weimar. Kirchen Ordnung. *Lib. II. c. 20. tit. 14.* Decanus igitur Jura Epiſcopalia exercens hac in parte probe fungi debet officio ſuo a Principe

ſibi demandato. Et quod ſpeciatim hoſpitalia concernit, inſpectio ejus verſari debet tam circa ſacra, quam profana. Sicutiſ enim hæ domus pietatis inſtinctu ſunt exſtructæ, ut pauperes & profectæ ætatis homines divino inibi vacare cultui poſſint; ita Decanus ſecundum cujuslibet loci conſuetudinem fundatorum intentionem promoveri maxime laboret: adeoque, ſi quæ ſint hoſpitalia altare & cœmiterium ab antiquo habentia, itemque, ſi quæ paſtores ſuos alant peculiares, qui cultum divinum celebrarent, ac ſacramenta fideliter adminiſtrarent, hanc conſuetudinem antiquam ſine ſuperſtitione curet obſervavi; Vid. Ziegler. *ad Lancell. d. lib. II. tit. 23. §. 6.* Præterea in mores & diſciplinam eorum, qui in locis iſtis commorantur ſedulo inquirat, ne, quod pietatis cauſſa impenditur, petulantiæ aliisque factis probroſis anſam præbeat. Nec non una cum eccleſiæ Patrono Hoſpitalarium, ſive quæſtorem (einen Hoſpital-Verwalter) conſtituat, eumque ad cautionis præſtationem obſtringat, juxta ea, quæ tradit Carpzov. *Jpr. Conſiſt. L. I. def. 92.*

Aph. XVII. Scholas quod porro attinet, Decanus eas ſibi maxime commendatas habeat, moresque & diſciplinam tam docentium, quam diſcentium ſedulo examinet; ne, quæ ſeminaria virtutis & honeſtatis eſſe debebant, efficiantur vitiorum atque improbitatis officinæ. Neque hæc inſpectio ad ſcholas tantum triviales, aut ordinarias, in quibus informari juventus publice ſolet, dirigenda, ſed cautum præterea, ut & in alios præceptores, qui privatam pueris inſtituendis operam navant (vulgo Winckel-Schulmeiſter) inſpectio habeatur, per ea, quæ docet Ziegler *ad Lancellot. Inſtit. Jur. Can. L. II. t. 23. §. 2.* Plura de inſpectione ſcholarum

& ſa-

& ſalariorum præceptoribus deſtinatorum citiſſima exſolutione vid. apud Brunn. *de jure Eccleſ. L. I. c. 6. m. 12. §. 14. ſeqq. & ibidem* D. Stryck. *in addit.*

Aph. XIIX. Ceterum ad curam domuum religioſarum pertinet etiam illarũ conſtructio & reparatio. Quamvis autem nova ædificii eccleſiaſtici exſtructio nõ niſi Principis auctoritate fieri ſoleat: *c. IX. de conſec. diſt. 1.* Decanus tamẽ Conſiſtorii mandatũ hac de re latum exſequi, & adhibito Patrono, cum operariis contrahere, ſumtusque partim ex eccleſiæ reditibus, partim ex perœcianorum contributione colligere debet, prout patet ex his, quæ habet Carpz. *Jpr. Conſiſt. L. II. def. 350.* Reparationes vero iſtorum locorum haud requiſito ſpeciatim Conſiſtorii conſenſu Decanum concedere poſſe putamus, quoniam longe aliud eſt reficere & reparare, aliud ampliare & de novo facere. Peck. *de Eccleſ. reparand. cap. II. n. 1. & 2.* nec reficiens dicitur quid innovare. Lancell. *de attent. part. I. c. 4. limit. 1. n. 39.* Reſtauratis tamen ſemel ædificiis, quilibet inhabitatorum illud propriis ſumtibus ſartum tectumque & in bono ſtatu (in Dach und Fach) conſervare cogitur: Carpzov. *d. l. def. 351.* Finckelthaus. *de jure Patron. c. IV. n. 85. & 92.* veluti ſancitum *in Ordin. Eccleſ. Elector. art. gen. XXXII. §.* Wann ſie.

Aph. XIX. Huc quoque pertinet cura ſepulcrorum & cœmiteriorum, de quibus cum ſatis prolixe diſſerat Carpz. *Jpr. Conſiſt. L. II. def. 389. & ſeq.* nos hic actum agere nolumus, præſertim cum eorum, quæ ibi traduntur adplicatio ad Decanos facile fieri queat: agit quoque latius de ſepulturis illuſtris D. Struvius *Syntag. Iur. Civ. Ex. XIV. th. 80. ſeqq.* it. Brunn. *in ſæpius cit. Tr. de Iur. Eccleſ. L. I. c. 6. m. 12. §. 20. it. L. II. c. 2. in fin.* & Dn. Stryck.

 ad h. l.

ad b. l. add. Ziegler. *d. l. t. 24. §. 1.* Auguſt. Barboſ. *L. II. Jur. Eccleſ. univ. c. 10. per tot.*

Aph. XX. Denique ex LEGE DIOECESANA Decano viſitationes eccleſiarum ſibi ſubiectarum competunt. *arg. c. IX. cauſſ. 10. q. 1.* quæ quidem in viſitatione a Samuele ſummo Iſraelitarum principe quotannis facta *I. Sam. VII. v. 16.* nec non iis, quæ fieri curarunt Ioſaphat *II. Chron. XIX.* & Ezechias *ibid. c. XXX. v. 6.* fundamentum & originem habere videntur, prout hæc aliaque plura exempla allegant Anton. Faber. *de Relig. Reg. L. II. c. 4.* & Brunn. *c. L. I. c. 6. m. 12. §. 8.* præterea tamen ratione quoque evidenti & clara nituntur. Cum enim munus Epiſcopi ſit, ſalutem eccleſiæ omnibus, quantum licet, modis promovere, & vero hæc inprimis in eo conſiſtat, ut tum paſtores, tum auditores commiſſo ſibi officio rite fungantur, ac vitam per omnia decentem puramque ſervent; vi hujus muneris Decanus quotannis ſemel, aut ſecundum quorundam locorum ſtatuta, duabus vicibus per totam diœceſin viſitationem inſtituere, atq; in mores & diſciplinam tam docentium quam diſcentium inquirere quam diligentiſſime tenetur. Conſiſtit autem viſitatio hæc eccleſiaſtica præcipue in ſcrutinio morum ac eruditionis Paſtorum, nec non inquiſitione, an bene officium ſuum adminiſtrent: deinde in examine fidei & vitæ, quæ inter ipſos reperitur auditores: denique in fideli admonitione, ut omnia pie atque juſte, &, ut fidum paſtorem, nec non obedientes oves decet, peragantur. Vid D. Ahasv. Fritſch. *ad Ant. Fabrum. d. Relig. reg. lib. II. c. 4.* ut & in Tract. *de Viſitat. Eccleſ.* ubi diverſas diverſarum eccleſiarum & viſitationum ordinationes exhibet. Add. *Ordinat. Eccleſiaſt. Sereniſſ. Ducum Saxo-Vinar.* in qua certa interrogatoria,

gatoria, juxta quæ Viſitatores ſcrutinium inſtituere debent, præſcribuntur: quod & fecit Heinr. Eckard. in *tract. ſub. Tit.* Formul und Proceß einer Kirchen *Viſitation*. Confer. Io. Sithmann. *Idea jur. Epiſcopal. modern. c. XII. n. 14.* Auguſt. Barboſ. *L. I. jur. Eccleſ. univ. c. 14.* ubi prolixe de viſitatione Pontif. Epiſcop. Ioan. Franc. de Panvin., & Marian. Socin. *de Viſitatione.* Petrus Paulus Salod. *in viſitandorum Praxi.* Thom. a Ieſu Maria *de viſitatione regularium* &c.

Aph. XXI. Cujus vero ſumtibus viſitatio hæc Eccleſiarum a Decano peragenda ſit, operæ pretium erit diſpicere. Definitum id quidem jure canonico, tum ratione ſubiecti, & ſtatutum quod ipſi viſitati cenſum viſitationis, qui *procuratio* dicitur, ſolvere debeant, *c. XVI. de offic. ordin.* tum ratione quantitatis, ne ſc. amplius ab eis requiratur, niſi quantum (penſatis facultatibus) moderate poterunt exhibere, *d. c. XVI.* Vnde Concil. Lateranenſe relatum *in c. VI. d. cenſib. exact. & procur.* conſtituit, ut Archi-Epiſcopi parœcias viſitantes pro diverſitate provinciarum, & facultatum Eccleſiarum 40. vel 50. evectionum numerum, Epiſcopi autem 20. vel 30. Cardinales 25. nunquam excedant, Archi-Diaconi vero 5. vel 7. *Decani conſtituti ſub Epiſcopis duobus equis contenti exſiſtant*: nec ſumptuoſas epulas quærant, ſed cum gratiarum actione recipiant, quod honeſte ac competenter illis fuerit miniſtratum: quin imo procurationem præciſe in victualibus eſſe faciendam, ſub pœna dupli, ab illo, qui aliud quid recepit, ſolvendi, ſtatuit Gregorius X. in *C. II. de Cenſibus in VI.* Veruntamen ſi conſuetudine introductum ſit, ut præter victum viſitatori pro cujusvis parochiæ viſitatione ducatus ſolvatur, pro lege id ſervandum eſſe ex diſpoſitione Concilii Tridentini probat D. Stryck, *in Addit.*

Digitized by Google

dit. ad Brunnem. Jus Eccleſ. lib. II. c. 9. §. 14. modo Eccleſiæ reditus ad cenſum hunc ſufficiant: quod ſi enim Eccleſia ob paupertatem hos ſumtus ferre nequeat, pie facturum Patronum, ſi ipſe eos ſuppediret, quamvis ad id jure ordinario cogi non poſſit, tradit *Id c. l.* quo & pertinet pium monitum, D. Brunnem: *in Jur. Eccleſ. cit. c. 9. §. 14.* quando ſcribit: *Cum ſumma ſit Eccleſiarum noſtrarum paupertas, recte facerent Epiſcopi & Superintendentes viſitantes Eccleſias, ſi exemplo Paulo ſuo victu id præſtarent. Dubito enim an Inſpector coram Tribunali Salvatoris aliquando ſe excuſare poſſit, cur non viſitarit Eccleſias ſubiectas, quia procuratio ab Eccleſiis præſtari non poterat. &c.* Quid autem, ſi ſuæ civitatis vel pagi Eccleſiam viſitet Decanus, num & tunc procurationem ab illa petere poterit? videtur id adſerere Jus Canon. *in cap. XXIV. de cenſib. exact. & procur.* Surd. *de aliment. Tit. IV. qv. 22.* Azor. *Inſt. moral. P. II. lib. 3. c. 42. qu. 4.* Sed immutatum per Concilium Tridentinum; nec enim opus eſt procuratione, ſi proprio victu expedire viſitationem, & ea facta, domum ſe recipere poteſt viſitator D. Stryck. *in Add. ad. Brunn. d. l. §. 13.* Tandem & hoc notandum, quod citisſime peragere viſitationem Decanus debeat, ne Eccleſiam multis ſumtibus gravet, adeoque caveat, ne tempus viſitationi deſtinatum aliis expeditionibus eo non pertinentibus conſumat. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. P. III. alleg. 37. n. 40.*

Aph. XXII. Ad iura denique Epiſcopalia refertur IURISDICTIO ECCLESIASTICA, quam *Audientiam* vocat Imperator, quæ competit Epiſcopo in Clericos, ita, ut eius vigore eorum perſonales actiones tractare: laicorum vero tantum ſpirituales audire cauſſas & per ſententiam decidere poſſit *L. XXV. C. de Epiſc.*

de Episc. & Cler. can. XLV. cauſſ. II. qu. 1. Carpz. *Ipr. Conſiſt. L. III. def. 2. n. 13.* Addunt huic Canoniſtæ etiam excommunicationem & abſolutionem a Banno, poteſtatem relaxandi iuramenta, diſpenſationem in gradibus prohibitis & plura alia, quæ paſſim videri poſſunt, & præcipue apud Weber. *de Conſiſt. c. VII. ſ. 3.* quæ tamen partim exolevere, partim ad Conſiſtoria ſunt devoluta, per quæ hodie exercet princeps ad iurisdictionem pertinentia: ita, ut invidioſum ſit adfirmare, Superintendentem (aut Decanum) habere iurisdictionem, prout dicit Brunnem. *de iur. Eccl. L. III. c. 1. §. 34.* Interim Decanus habet *forum pœnitentiale*, tradente eod. Brunn. *c. l.* ita, ut poſſit de actionibus & denunciatione parochianorum ex verbo divino cognoſcere. Et ne Conſiſtoria perpetuis fatigentur litibus, conceſſum eſt Decanis ius & poteſtas amicabilis compoſitionis, qua partes litigantes ad ſe vocare, & ad pacem atque concordiam adhortari poſſint: quod ſi vero eosdem conciliare nequeant, Generali Superintendenti id denunciare, aut totam cauſſam Conſiſtorii deciſioni ſubmittere tenentur: nec enim præter notionem iſtam ſimplicem jurisdictio quædam Decanis tribuitur moribus noſtris. vid. Carpz. *Jpr. Conſiſt. Lib. III. def. 4. n. 13. ſeqq.* Eo minus igitur uſurpatio hujus jurisdictionis Eccleſiaſticæ Patronis Eccleſiarum concedi debet a Decanis, quamvis reperiantur tales, qui eandem ad ſe rapere, & Patronatus jus cum Epiſcopali confundere præſumant, qua de re Brunnem. *Jur. Eccleſ. lib. II. c. 8. §. ult.* nec eos præſcriptio etiam immemorialis tueri valet, cum bone fides deſit, & ſic principium præſcriptionis infectum, Brunn. *cit. loc.* Adiunctionem autem Patroni aut Collatoris ad componendas lites inter officiales Principis aut alios ſubditos & Paſtorem quendam ſu-

dam ſubortis permittit imo iniungit Potentiſſimus Sax. Elector *in Ordin. Eccleſ. tit.* Von Immunität und Freyheit der Kirchen Diener. Vid. Carpz. *d. def. 4. n. 11.*

Aph. XXIII. Recenſitis hiſce tribus Juris Epiſcopalis membris, quartum addunt recentiores membrum: STATUM ſc. ſeu DIGNITATEM EPISCOPALEM, quæ conſiſtit in jure uſurpandi titulos illuſtres, fruendi privilegiis & immunitatibus, habere prærogativam præ Laicis, & ſi quæ ſunt ſimilia. Verum quoniam hæc jura membrum novum haud conſtituunt, ſed tribus jam prioribus inhærent, uti Excell. Dn. Stryckius prolixius demonſtrat *ad Brunn. jus Eccleſ. ſæpe cit. L. I. c. 6. m. 12. §. 5.* præterea privilegia pleraque adlata cum Clericorum immunitatibus fere conueniunt, ac poſtremo iſta, quæ de Pontificiæ eccleſiæ Epiſcopis referuntur, ad Decanos noſtros adplicari nequeunt, conſulto illa prætermittimus, & unicum ſaltem punctum de præcedentia Decani præ Patrono huc adducemus. *An nimirum Patrono in conſeſſibus præ Decano potior locus concedi debeat?* Peperit certe hæc controverſia multas lites, & diſcordiis ſæpiuſcule viam latiſſime aperuit: Multoties enim accidiſſe novimus, ut ſenatus oppidanus, nec non Præfecti hanc ſibi arrogore præcedentiam attentaverint; nec imerito, uti quidem videbatur. Nam honor Patroni poſt alia conſiſtit in proceſſione, *c. XXV. & XXVI. X. de Jure Patron.* vi cujus Clerus tenetur proceſſionaliter, uti loquuntur, Patrono obviam venire, non quidem usque ad portas oppidi, ſed tantum ad ambitum Eccleſiæ, eo quidem in caſu, quando Patronus raro ad illum locum venit, non ſi ſæpe, uti habet D. Stryck *ad Brunnem. Jus Eccleſ. L. II. c. 8. §. 25.* cum Ant. de Butrio *de jure patron. c. XXV. n. 21.* ex quo deduci poſſe vi-

ſe videtur Patroni præ Clero præeminentia, quamvis alii per ipſam proceſſionem primum ac eximium locum, & quaſi præceſſionem, ſi barbare loqui licet, intelligant, quæ a Clericis Eccleſiæ patronatæ Patrono relinqui debet, veluti ex Paul. de Citadin. *de Jur. Patron. P. VI. q. 1.* & Mantic. *dec. CCXLIV. n. 1.* refert Dn. Stryck. *ad Brunnem. cit. loc.* Deinde ex eo quoque primum locum vindicare ſibi tentant Patroni, quod communiter dicitur a Dd. Patronum tanquam parentem cenſeri eccleſiæ, & eandem illi deberi reverentiam, quæ patri a filio. Lambertin. *de Jur. Patron. qu. I. art. 1. n. 14.* Nec minus pro iis militare videtur, quod precibus publicis eccleſiæ Patroni ſpecialiter includi debeant, docente Carpz. *Lib. II. Juriſpr. Conſ. d. 259.* Præcipuum autem ex eo deſumunt argumentum, quod præſentationem Decani ipſe peragat Patronus, & ſic major utique ſeu ſuperior illo cenſendus ſit, cum eum, qui alterum conſtituit, ſuperiorem eſſe conſtituto Moraliſtæ adſeverent. Vt taceam jure divino & civili nullam prærogativam adſignatam eſſe Clericis præ Laicis, ut inde pro lubitu a magiſtratu politico ordinari poſſint.

Aph. XXIV. Sed hæc tanta non ſunt, ut priorem Senatui, aut præfecto jus patronatus habentibus locum præ Decano tribuere queant. In omnibus enim jam adlatis rationibus paſtoratum cum Decanatu confundi videmus. De proceſſione quippe notandum, quod illa non a Decano debeatur Patrono, ſed a Paſtore ſaltem eccleſiæ primario: licet autem vel maxime ita in terris noſtris ordinatum ſit, ut paſtoris & Decani officia ſemper conjungantur, nihil tamen præjudicabit hæc proceſſio Decano, qui non tanquam Decanus, ſed tanquam Paſtor honoris hoc exhibet officium. Ad hæc in no-

ſtris eccleſiis iſta procedendi conſuetudo plane obſolevit, ut nihil jam ex illa argui poſſit. Eodem modo ſecundum refellitur argum. & ſola diſtinctione inter paſtorem qua talem & Decanum ſolvitur. Neque etiam ad rem facit, quod publicis includi precibus ſoleant Patroni, cum nullus prioritatis actus exinde inferri poſſit. Quamvis enim hæc ſolennitas introducta ſit in memoriam conceſſæ quodam eccleſiæ dotis, ac proinde dotans quaſi pater eccleſiæ Deo publice commendari debeat, propterea tamen non ſequitur, prærogativam quandam præ Decano adquiſitam eſſe Patrono, niſi ſimul concedere velimus, ſingulos cives ac parœcianos præferendos eſſe ſuis Superintendentibus ac Decanis, eo, quod communis eorum ſalus publice Deo commendatur. Præterea plurimis in locis Patronus magiſtratus inſimul officium gerit, pro quibus orandum eſſe, ipſe Paulus docet. Quod autem præſentationem Decani attinet, curatius rem penſitanti apparebit, quod minime Patronus hac ſibi prioritatem poſſit adquirere. Licet enim Patronus aut officialis Principis paſtorem præſentando Decanũ ob connexitatem ſimul præſentaſſe videatur, re ipſa tamen nihil tale egit, cum in aprico ſit, quo in noſtris Eccleſiis poteſtas vocandi Decanum, non ſit penes patronum, ſed ſoli Principi attribuatur, D. Ahaſv. Fritſch. *At Ant. Fabr. de relig. reg. L. III. c. 11. in not. p. 560.* adeo, ut is hoc jus nequidem per modum privilegii civitati ſibi ſubiectæ, aut ſubdito poſſit concedere. Sithmann. *in Idea jur. Epiſcopal modern. c. XI. n. 113.* Deſcendit quippe Superintendentis aut Decani conſtitutio a ſuperioritate territoriali, quam hac ratione abdicaret Princeps, quod abſurdum. Id. *c. l. n. 110.* Cautum ergo eſſe oportet Patronum, ne Decani munus cum paſtoris primarii officio

con-

Digitized by Google

confundat: nam Decanus tanquam Epiſcopus eligitur, quod officium non præciſe paſtori, ſed & Diacono, vel alii cuidam, ob meliores qualitates, quas poſſidet, conferri poteſt. Brunn, *c. 4. §. 21.* conf. Carpz. *L. I. pr. Conſiſt. def. 10.* Hinc quia Decanus præter Principem nullum agnoſcit Patronum, optime concludere licet, Decanum prærogativam eccleſiæ Patrono minime concedere poſſe. Sic enim D. Strykius *ad Brunn. Jus Eccleſ. L. II. c. 8. §. 25.* ex eadem hac ratione præcedentiam Superintendentis aut Inſpectoris præ Senatu oppidano defendit, quando eleganter ſcribit: *Ex quo apparet, Inſpectori vel Superintendenti potiorem locum præ Senatu competere; utut enim qua paſtor Patronum agnoſcere debeat Senatum, qua Superintendens tamen a ſolo Principe dependet, cum jus vocandi Superintendentem Senatus non habeat.* Et porro: *cum magiſtratibus civitatum ſola Paſtoris vocatio relicta, Inſpectoris vero conſtitutio ipſi Electori ſereniſſimo tanquam Epiſcopo adſerta; non videtur amplius præcedentia magiſtratui concedenda, cum in eo ceſſante jure patronatus quoad Inſpectoratum, utpote; quod Jure Canonico honorem proceſſionis conjunctum habet, ceſſet etiam jus præcedentiæ.* quæ omnia commode ad Decanum adplicari poſſunt. Et ſi vel maxime (quod tamen non conceditur) jus præſentandi Decanum Patrono relictum eſſet, id ipſum tamen per ſe eundem Decano minime efficeret ſuperiorem, cum Moraliſtarum illud adſertum: *conſtituens eſt conſtituto ſuperior*, verum duntaxat ſit in ea conſtitutione, cujus effectus perpetuo pendet a voluntate conſtituentis, non etiam in ea, quæ ab initio eſt voluntatis, poſtea vero effectum habet neceſſitatis: quomodo mulier ſibi virum conſtituit, cui parere ſemper neceſſum habet. Grot. *de I. B. &*

P. L. I. c. 3. §. 8. n. 13. Ita Valentinianus Imperator militibus, a quibus Imperator electus erat, poſtulantibus, quod ipſi non probabatur, reſpondit: *Vt me ad imperandum vobis eligeretis, in veſtra ſitum erat poteſtate, o milites: at poſtquam me elegiſtis, quod petiſtis, in meo eſt arbitrio, non veſtro. Vobis tanquam ſubditis competit parere, mihi, quæ facienda ſunt, cogitare.* Sozom. *Hiſt. Eccleſ. L. XVI.* Theodoretus. *L. IV. c. 5.* Præterea notum eſt, conſtitutionem triplici peragi poſſe modo. Aut enim quem conſtituo ſupra me, uti ſubditi ſibi eligunt Imperatorem: aut juxta me, uti collegium ſibi novum collegam adſociat: aut denique aliquem conſtituo infra me, uti dominus ſervum obediendi lege conducens. Ex quibus apparet, ex ſola conſtitutione prærogativam per ſe non fluere: præſertim cum per nudam præſentationem ſeu denominationem Decanus haudquaquam conſtituatur, ſed quantus quantus eſt, a confirmatione & vocatione Principis dependeat. Quod autem ultimo adducebatur: de jure civili & divino nullum clericis certum locum adſignatum eſſe, adeoque pro lubitu eorum præcedentiam ordinari poſſe, id quidem procederet, ſi nullus plane ordo per leges provinciæ inter ſubditos foret conſtitutus, ſic enim Princeps ex liberrima voluntate Patronis poſtponere valeret Superintendentes ſeu Decanos: quoniam vero per has Decanis præ Patrono, & Jure Canonico toti Clericorũ ordini potior præ laicis locus eſt tributus *c. X. diſt. XCVI. c. VI. de majorit. & obedient.* non immerito in ea, qua poſiti ſunt, dignitate, quieti ſunt relinquendi. Interim tamen negari nequit, totam hanc de præcedentia Decani controverſiam regulari a poſſeſſione & conſuetudine, adeo, ut circa eandem obſervantia & uſus quam maxime attendi

debeant,

debeant, licet diſpoſitione juris communis forſan ſtatuatur contrarium. *Hinc Inſpector*, aut Decanus, *illum locum tenere debet, quem anteceſſor ipſius ſine controverſia habuit*, prout rectiſſime concludit laudatus ante D. Stryck. *ad Brunn. citat. loc.* quemadmodum & Principem pro diverſitate caſuum, vi juris territorialis hunc ordinem mutare poſſe, nemo facile audebit in dubium vocare.

Aph. XXV. Ultimo loco quæſtionem movere lubet: *An Decanus a Laico v. g. Præſide Conſiſtorii, aut, quem Princeps delegavit, poſſit inveſtiri?* Equidem ſi juris Canonici placita hac in re conſulere velimus, dicendum foret, neminem qui non ſit perſona eccleſiaſtica Inveſtituram hanc peragere poſſe, quoniam ſc. eſt introductio in poſſeſſionem beneficii eccleſiaſtici, Carpz. *Ipr. Conſiſt. Lib. I. def. 54. n. 1.* De natura autem beneficii eccleſiaſtici eſt, ut a perſona eccleſiaſtica conferatur. *cap. III. de inſtit.* nec ab alio fieri debeat, *c. VII. de offic. Archid. c. IX. eod. & c. V. de inſtitut.* adeo, ut nequidem eam facultatem laicus præſcriptione adquire poſſit, Engel. *p. II. manual paroch. c. I. §. 3.* imo clericus, qui a laico inveſtituram accipit, excommunicationis pœna afficiatur. *can. XII. ſeqq. cauſſ. XVI. qu. 7.* Ego poſthabitis Juris Pontificii decretis diſtinguendum puto, an adſit Superintendens quidam Generalis, aut alia quædam habilis perſona eccleſiaſtica, qui actum hunc inveſtituræ rite peragere queat: an non adſit. Priori caſu omnino huic erit demandanda inveſtitura, quandoquidem ea muneris Epiſcopalis pars eſt, Ohem. *de Jure Epiſcopal. concl. 16.* & melius utique Theologus novit, quæ ad paſtorale requiruntur munus, ita, ut prout moris eſt, ſalutaria monita & inveſtiendo & plebi inculcare

 valeat.

valeat. Brunnem. *Jur. Eccleſ. Lib. I. cap. 5. §. 27.* Poſteriori vero caſu nihil impedit, quo minus e iam Laicus hunc actum licite expedire queat, cum inveſtitura hæc & introductio de ſubſtantia miniſterii ſacri non ſit, *can. I. diſt. XXIII.* Gerhard. *de Miniſt. Eccleſ. n. 170.* adeoque plane omitti poſſit, & præterea Delegatus poteſtatem inveſtiendi a ſupremo accipiat Epiſcopo, atque ita ejusdem fungatur vicibus: quamvis hunc morem, ut nempe Inveſtitura talis a Politico peragatur, taxet, & abrogandum eſſe ſuadeat Mevius. *Part. III. dec. 134.* cum Brunnemanno *cit. §. 27.* Atque ſic præcipua Decanorum jura ſunt tradita. Qua propter hic ſubſiſto, & ſummas Deo immortali gratias ago pro conceſſis hucusque viribus, ac tandem ejus me clementiæ meaque ſtudia humillime commendo.

...CA NAZ. ROMA ...O EMANUELE

TANTUM.

Digitized by Google